

Nr. 8 (74) • Casa de Creație a Republicii Moldova • august 2017

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Ansamblul de dans popular „Mărțișor”

s. Carabetovca, r. Basarabeasca, conducător artistic Marin Răcilă

„Jocul din bătrâni lăsat”

Festivalul dansului popular

s. Cociulia, r. Cantemir

Sumar

ION DORU

În grădina cu flori multe..... 1

NOIE ROTARU

Ciocârlile din codrii teleneșteni..... 2

EMILIA BOBEICĂ

Formația folclorică „Busuioac” 3

ELENA BEJENARI

Un trandafir, o lumânare pentru Ștefan cel Mare 4

ALA GRĂJDIANU

Biblioteca – punct de acces al serviciilor electronice 4

ANGELA URSACHE

Concursul raional „Bătălia serviciilor moderne de biblioteca” ... 5

SMB Klubul Artiștilor și Klubul Spiridușilor,

și Minunile Internetului de la BP Mateuți 5

LIUSEA URSACHI

Un destin deosebit – o activitate fructuoasă 6

Tinerii ce promovează frumos localitatea Cetireni..... 7

MARIANA COCIERU

Remodelarea folclorului în creația prozatorului Vlademir Beșleagă 8

ION DOMENCO

„Jocul din bătrâni lăsat” 13

MARIA RAPCEA

„De la vârsta de argint spre vârsta de aur” 16

CRISTINA ONCEA

Adoptă un mod de viață sănătos..... 17

OLESEA CRUȘELNIȚCHI

Semnificația metaforei în opera lui Anatol Codru 17

NADEJDA BIVOL

50 ani în slujba localității 19

MARIA ROMANCIUC

Portul popular – comoara neamului din lada vremii 20

VICTOR PLETOSU

Festivitatea consacrată comemorării domnitorului

Ștefan cel Mare și Sfânt 22

SERGIU COJOCARU

Epigrame 24

BPO SÂNGEREI

Târgul meșterilor din r. Sângerei..... 25

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE”

nr. 8 (74) august 2017

Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, of. 338, 324

Tel.: (+373 22) 20-25-53 (redacția)

Mob.: (069) 39 24 98 (P. Popa)

Fax: (+373 22) 20-25-55

E-mail: popapavel55@gmail.com

Nr.	Registre Case de cultură, Școli de muzică	Preț (lei)
1.	Registrul de evidență a activității Casei de Cultură (anexa nr. 2)	16
2.	Registrul de evidență a activității formației artistice de amatori	16
3.	Registrul general de evidență a reușitei elevilor (pentru director)	16
4.	Registrul de evidență a șarjei pedagogice pentru profesori și corepetitori	16
5.	Registrul de evidență a probelor de admitere	9
6.	Registrul frecvenței și reușitei elevilor la disciplinele de grup	8
7.	Catalogul frecvenței și reușitei al elevilor (individual)	5
8.	Planul individual	5
9.	Cartea de evidență a lecțiilor asistate	12
10.	Proiect de lungă durată pentru disciplinele de grup	5
11.	Registrul proceselor–verbale, colocvii, concerte academice, expoziții, examene	12
12.	Registrul proceselor–verbale ale consiliilor profesorale	12
13.	Registrul proceselor–verbale ale ședințelor secțiilor	12
14.	Registrul de evidență a frecvenței profesorilor la serviciu	12
15.	CertIFICATE (de absolvire), (copertă tare, bumvenil)	25

Nr.	Documente pentru biblioteci publice	Detalii	Preț (lei)
1.	Registrul mișcarea fondurilor	A4, 150 p., ofset	16
2.	Registrul inventar	A4, 200 p., ofset	25
3.	Caiet de evidență a activității bibliotecii	A4, 60 p., ofset	16
4.	Caiet de evidență a documentelor recepționate în schimbul celor pierdute	A4, 50 p., ofset	9
5.	Fișa cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
6.	Adaos la formularul cititorului	A5, ofset 1+1	0.10
7.	Fișa catalog (liniată)	7x11, ofset	0.05
8.	Fișa catalog (curată)	7x11, ofset	0.03
9.	Fișa cărții	8x11, ofset	0.05
10.	Fișa evidenței zilnice	A4, ofset	0.18
11.	Fișa de evidență a ziarelor	8x11, ofset	0.05
12.	Fișa de evidență a revistelor	8x11, ofset	0.05
13.	Despărțitoare catalog (de centru)	carton 250 g.	0.5
14.	Despărțitoare catalog (de dreapta)	carton 250 g.	0.5
15.	Despărțitoare catalog (de stânga)	carton 250 g.	0.5
16.	Despărțitor de poliță	carton tare	4
17.	Fișa de înscriere la bibliotecă	carton 220 g.	0,2
18.	Fișa contract	carton 220 g.	0,4

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. Varvara Buzilă,
Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

dr. hab. Victor Ghilaș, AȘM

dr. Mariana Cocieru, AȘM

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleraudio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al
Ministerului Culturii

Text și imagini: **ION DORU**

ÎN GRĂDINA CU FLORI MULTE...

Copilăria este inima, dimineața și primăvara tuturor vârstelor, o adevărată grădină cu flori multe, una mai frumoasă decât alta: cine intră-n ea rămâne, cine vede și ascultă – dorește să mai vină, căci acel care ține în palme roadele creației populare, nu se rătăcește nicicând și niciunde, el poate fi considerat adevărat patriot al acestui pământ. Cu acest profund semnificativ motto a deschis rapsodul Ion Hurciuc, directorul Casei de cultură din satul Borogani, r. Leova, ineditul concurs al tinerelor talente, de astă dată cu semnificativul generic „În grădina cu flori multe”, un veritabil *Bal al artelor frumoase*, devenit deja o frumoasă tradiție pentru comunitate.

La activitatea propriu-zisă, au venit mulți săteni, de la mic la mare, pentru a-i admira pe talentații micuți de la grădinița „Andrieș”, Gimnaziul și Liceul din sat. Rând pe rând, și-au făcut apartia în grădina cu flori multe, cu ciripit de păsărele, un adevărat paradis, unde au fost întâmpinați cu multă bunăvoință, cu har artistic de către „gospodarul” Ion Hurciuc, „albinuța” Valentina Covic, „fluturașul”, Danu Savca și prea frumoasa „zână”, Cristina Covic, parti-

cipianții – Roxana, Evelina, Valentin, Bianca, Emilia, Grigore și Valeria, fiecare într-un costum deosebit, inspirat din cele mai frumoase basme, poezii pentru copii – furnică, greieraș, sultan, diferite floricele-pentru a-și demonstra capacitățile artistice, conținute în cele 5 probe ale concursului: interpretarea unui cântec; recital de poezie; interpretarea unui dans; prezentarea unei microscenete cu personaje din povești; moda. Micii artiști au cules aplauzele îndelungate ale rudelor și prietenilor, ale spectatorilor, buchete de flori și, în final – semne de grațitudine, cadouri, dulciuri din partea juriului și a primăriei localității. Au fost menționați, de asemenea și colegii concurenților, care au participat la dansuri și scenete. Doamna primară, Elena Savițchi a subliniat atât străduința organizatorilor, cât și aportul părinților, a mulțămii tuturor celor, grație cărora borogănenii și oaspeții lor au avut parte de o adevărată sărbătoare a copiilor talentați.

Ca o confirmare a spuselor dumneaei, publicul a savurat cu plăcere evoluarea impecabilă a câtorva participanți ai concursului similar din anul trecut.

Ciocârlile din codrii teleneșteni!

Noie Rotaru

Muzica bună, întotdeauna a stat în fruntea unui popor la sărbători, la nunți și cumetrii, unde omul își cântă durerea, dorul, dragostea, bucuria, patria.

Pe meleagul codrilor teleneșteni, s-a născut o generație nouă de artiști. Este vorba de interpreții și muzicienii:

Anatol Roșcovan, Valeriu Găină, Natalia Boiarschi, Ghenadie Ioniță, Sergiu Țurcan, Costi Burlacu, Andrian Livițchi și Nicoleta Darabană (Nicoleta Dara, sau Dara), cât și textierul Noie Rotaru.

În orașul Telenești, întotdeauna au răsunat piese valoroase interpretate de către soliștii/vocali de la vatră, unii au cucerit scena mare, alții au rămas să încante băștinașii cu muzică bună. Anume pe cei rămași acasă nu-i pot trece cu vederea, doar ei ani la rând ne-au bucurat sufletele cu vocile lor melodioase și catifelate. Ei au fost acele mărgăritare locale, care au înlocuit interpreții deveniți vedete naționale și internaționale – Mihail Gheorghesenco, Naum Goltman, Naum Kijner, Vasilisa Rallean-Borinscaia, Elisei Vitoroi, Alexandru și Ana Lavrinenco, Ion Sculea, Vasile Rotari, Ilie Cazacu, Ghenadie Ioniță, Andrian Livițchi ș.a.

Nu toți băștinașii talentați au rămas în lumea mare a cântecului, unii s-au reîntors la vatră și muncesc pentru dezvoltarea culturii locale. Cultura în Telenești nu a fost inhibată. Au fost fondate diverse colective artistice: Taraful colhozului „Dimitrov” (1968-1972), conducător artistic (cond. art.) Alexandru Mereuță, mai apoi reorganizat în Orchestra „Poiana Codrului”, Centrul de cultură, Telenești, cond. art. Vasile Rusu, apoi Ion Pădure etc. Această orchestră a participat la concursuri internaționale în: România, Belarus, Rusia, Polonia ș.a.; Formația „Mihălășenii” (1983-1991, cond. art. Ion Sculea), apoi transformă în Taraful „Vatra Ciulucului” (1991 – Centrul de cultură, Telenești, cond. art. Ion Sculea, apoi Vasile Rotari); Formația „Orga Codrului” (1973-1991, Centrul de cultură, Telenești, cond. art. Alexandru Lavrinenco), apoi Ansamblul de muzică „Steaua” (1991- ..., Centrul de cultură, Telenești, cond. art. Boris Muradu, apoi Valeriu Babără); Formația „Дедство” (1976-1990, Casa de pioneri, cond. art. Naum Kijner); Formația „Импульс” (1977-1990, Spitalul raional Telenești, cond. art. Naum Kijner); Corul de la „Молдселхозтехника” (1960-1990); Ansamblul de dansuri populare „Codrenii” (1992-..., Centrul de cultură, Telenești, cond. art. Tudor Pleșca); Ansamblul vocal de bărbați „Trandafir de la Moldova” (2001-..., Centrul de cultură, Telenești, cond. art. Ion Grițcu) și Teatrul „Chipăruș” (1990-..., cond. art. Ion Chiperi, apoi Pavel Casian); „Canto”, cond. art. Andrian Li-

vițchi); Ansamblul de dansuri (cond. art. Nicoleta Dumnică); Cercul de pictură (cond. art. Ludmila Legaci); Arta fotografică (cond. art. Vasile Crudu, toate formațiile de la Centrul de Creație a Copiilor, Telenești).

Cu adevărat, interpreții originari din Telenești, i-au avut ca model pe cei localnici, care prezentau spectacole publicului din localitate. Aceștea cântau pe scenele orașului, în cafenele, restaurante, cluburi de dans, instituții de cultură, nunți și cumetrii. Unii din generația tânără - Anatol Roșcovan, Valeriu Găină, Natalia Boiarschi, Ghenadie Ioniță, Sergiu Țurcan, Costi Burlacu, Andrian Livițchi și Nicoleta Darabană au obținut performanțe, alții sunt încă la primul pas de dezvoltare. Unii dintre ei sunt deja recunoscuți în stradă, oferă autografe, alții muncesc pentru a fi apreciați.

Școala de muzică „Barbu Lăutaru” (astăzi „Gh. Mustea”), a lăsat amprente vizibile în dezvoltarea talentelor muzicale și creative din toate timpurile. Toate vedetele locale și naționale, internaționale au absolvit această instituție unică, care a crescut destine artistice muzicale.

După o mică analiză, orașul și raionul Telenești ocupă primul loc în țară după numărul de personalități în cultură și artă: *interpreți*: Sergiu Țurcan, Costi Burlacu, Andrian Livițchi, Ghenadie Ioniță, Nicoleta Darabană, Natalia Boiarschi (or. Telenești), Ludmila Balan (s. Sărătenii-Vechi), frații Valeriu și Aurica Cordineanu (s. Chițcanii-Vechi), Angela Cabari-Roșcovan (s. Inești), Laurențiu Popescu (s. Verejeni), Ludmila Rotaru (s. Ordășei), Lia Taburcean (s. Verejeni); *pictori*: Nahum Gutman și Sergiu Sasu (Telenești), Eleonora Romanescu (s. Leușeni), Leonid Popescu (s. Sărătenii - Vechi), Grigore Roșca (s. Mândrești), Nicolae Moisei (s. Ghirișeni); *poeti și scriitori*: Beniamin Kogan, Mihail Pincevschi, Zalmen Rozen-tal, Menachem Weinboim, Aron Șvarțman, Noie Rotaru (toți din or. Telenești), Ion Constantin Ciobanu și Axentie Blanovschi (s. Budăi), Boris Druță și Gheorghe Dimitriu (s. Inești); *compozitori*: Anatol Roșcovan, Valeriu Găină, Ghenadie Ioniță, Sergiu Țurcan, Costi Burlacu (toți din or. Telenești), Gheorghe Mustea și Valentin Dânga (s. Mândrești), Valeriu Cordineanu (s. Chițcanii-Vechi); *interpreți de operă*: Natalia Boiarschi; *actori*: Emilian Crețu (s. Negureni).

Și eu m-am născut pe acest meleag codrean. Am încercat împreună cu tânăra textieră Lilia Rotaru, să contribuim la cultura locală cu poezii și poeme despre orașul meu drag, Telenești. Pentru prima dată, (ianuarie, 2017), Teleneștiul s-a învrednicit cu o piesă muzicală „Telenești – flori de cais sau Parcul Tinereții” (text: Noie Rotaru, muzică/interpret: Sergiu Țurcan). Acesta este primul cadou pentru faimosul Telenești, care la 23 martie 2017 și-a sărbătorit cea de-a 406 aniversare (1611-2017) de la atestarea sa. Timp de doi ani (2015 - 2017), Noie Rotaru în colaborare cu Lilia Rotaru au scris poezii despre Telenești: „Orașului meu” (2015), autor Noie Rotaru; „Mândru plai, Telenești” (2015), „Telenești – flori de

cais sau Parcul Tinereții” (2016), autor Noie Rotaru; Poemul istoric „Telenești un târg din codru, oraș de glorie” (2016), de Lilia Rotaru, ș.a. Împreună cu compozitorul și interpretul Sergiu Țurcan vom realiza alte două piese - „Anotimpul iubirii” și „Orașului meu”, apoi o altă creație cu textiera Lilia Rotaru, pe versurile poemului istoric „Telenești un târg din codru, oraș de glorie”.

Asemenea ciocârliei, personalitățile teleneștene au sentimentul iubirii față de vatra străbună, iar vocea lor dulce și atrăgătoare ne încântă și ne imprimă un sentiment de dor de casă, de copilărie, de tot ce este mai frumos și mai nobil.

La mulți ani, Telenești!

EMILIA BOBEICĂ

Formația folclorică „Busuioc”

Frumoși la chip și la suflet, tineri și eterni în promovarea tradiției populare autentice, Formația folclorică „Busuioc”, de la Casa centrală de cultură, laureată a mai multor festivaluri și concursuri raionale, naționale și internaționale, diriguată cu mult talent de către dna Galina Pavalencu, este o punte spre viitor, care îți inspiră încredere în nemurirea rădăcinilor neamului nostru. Aceasta continuie să ne demonstreze frumoasă formație care recent a participat la Festivalul „Pe dealul Chiclăului”, organizat de către Secția cultură Criuleni și Primăria satului Mășcăuți a aceluiași raion. A fost o sărbătoare de neuitat cu multă tradiție și folclor, cu oameni aleși în persoana dnei Veronice Mamei, conducătorul artistic al Formației folclorice „Răzășii”, șefei Secției cultură a raionului Criuleni, dna Valentina Bobeică, președintelui raionului Criuleni, primarului satului Mășcăuți, directorului Casei de cultură, care au organizat la un nivel înalt acest eveniment.

„Pe dealul Chiclăului” au răsunat multe cântece lansate de lăutari vestiți de prin părțile locului, s-au interpretat melodii de neuitat lăsate de către strămoșii noștri, s-au păstrat obiceiurile unui sat de oameni răzeși, cu tradiții înrădăcinate de veacuri. Duiosie și recunoștință, intonații de adevărată plecaciune și respect emană cântecul folcloric, ne-au demonstrat încă odată colectivele și interpreții prezenți la acest Festival.

Aplauzele îndelungate ale spectatorilor prezenți în sala Casei de cultură pentru formația folclorică „Busuiocul”, care de alt fel, era neîncăpătoare pentru toți îndrăgostii de folclor, ne-au demonstrat încă odată că „Busuiocul” de la Drochia este talentat, plin de tradiție și respect față de strămoșii noștri. Ei vor păstra cu sfințenie focul aprins în vatră, iar harnicele albinuțe vor culege încă multe nestemate folclorice, cântându-le cu multă dragoste pentru acest neam.

Un trandafir, o lumânare pentru Ștefan cel Mare

Chișinăului și al Întregii Moldove. În acest an se împlinesc 560 de ani de la înscăunarea lui Ștefan cel Mare și 25 de ani de la ridicarea acestuia în rândul sfinților ortodocși. Festivitatea s-a deschis cu un Te-Deum în Biserica cu hramul „Sf. Ierarh Nicolae”, după care a urmat un Drum al Crucii cu participarea clericilor, conducerii raionului Dubăsari, reprezentanților MAI, ai Ministerului Culturii, ansamblurilor folclorice și sătenilor. Festivalul s-a desfășurat în incinta Casei de cultură. La eveniment au participat șase colective folclorice. În rolul lui Ștefan cel Mare a evoluat artistul emerit al Republicii Moldova, Nicolae Darie. În holul Casei de Cultură a fost verni-

La data de 16.07.2017 în satul Oxentea, raionul Dubăsari a avut loc cea de-a XIV-a ediție a Festivalului ortodox „Un trandafir, o lumânare pentru Ștefan cel Mare”, cu binecuvântarea Înalt Preasfințitului Vladimir, Mitropolit al

sată o expoziție a meșterilor populari din partea locului. Bibliotecile publice din localitate participa cu expoziții de meșteșugărit a atelierelor de creație. Aceste evenimente promovează valorile noastre istorice și creștine.

ALLA GRĂJDIANU, șefa bibliotecii publice Obreja Veche

Biblioteca – punct de acces al serviciilor electronice

Programul Novateca în parteneriat cu Centrul de Guvernare Electronică a instruit în perioada 2016-2017 29 bibliotecari din țară, care au devenit e-Ambasadori, acreditați să instruiască și să ofere asistență cetățenilor și mediului de afaceri în utilizarea serviciilor electronice. Devenind e-Ambasador al raionului Fălești, în perioada aprilie 2016 - mai 2017 am instruit 36 bibliotecari din bibliotecile publice rurale, familiarizându-le cu acest tip de servicii, utile pentru cetățeni. Ca rezultat 25 din bibliotecarii instruiți, imediat după training și-au creat Semnătură Mobilă, pentru a beneficia mai întâi ei înșiși de servicii electronice. Bibliotecarele localităților Fălești, Călinești, Taxobeni, Pârlița, Hâncești, Horești, Ileanuța, Glinjeni, Călugăr, Răuțel și-au extras pentru sine duplicate ale adeverințelor de naștere, ale certificatelor de căsătorie și caziere juridice, pentru a căpăta abilitați practice, înainte de a instrui cetățenii. Revenind în teritoriu, la rândul lor au instruit în jur de 287 de cetățeni, 193

din care au solicitat diferite acte de stare civilă, cazier juridic. „Sperăm să reușim să demonstrăm cetățenilor din comunitate, că serviciile electronice pot fi accesate cu ușurință din fața unui calculator sau a telefonului mobil conectate la internet non-stop, economisind timp, bani și sănătate, stând în rândurile interminabile ale ghișeurilor Oficiului Stării Civile, băncilor etc.”, a afirmat bibliote-

caria BP Taxobeni Lilia Dubăsari. La fel locuitorii satelor își achită deja pe larg serviciile comunale, creditul, plata pentru grădinițe, utilizând Internet Banking. Sperăm, cu ajutorul bibliotecilor, cetățenii raionului Fălești, să utilizeze e-serviciile și mai activ. Trebuie doar să știm cum să înlăturăm acele suspiciuni ale oamenilor, care mai persistă la moment vizavi de serviciile electronice.

ANGELA URSACHE, șeful BP Mateuți

Concursul raional „Bătălia Serviciilor Moderne de Bibliotecă”

Conform Planului Strategic de dezvoltare a Bibliotecilor Publice din raionul Rezina pentru anul 2017, la 29 iunie, curent, în incinta BPR „Mihai Eminescu” din or. Rezina, s-a desfășurat Concursul raional al serviciilor moderne de bibliotecă cu genericul „Bătălia Srviciilor Moderne de Bibliotecă”.

Juriul a fost format din reprezentanți ai Consiliului raional, dna Angela Racu, șeful Secției Cultură, dna Varvara Rusu, specialist Secția raională Cultură, Marica Burduja – Biblioteca Publică Raională „Mihai Eminescu”, dna Galina Davîdic, coordonator al Programului de dezvoltare a Bibliotecilor din R. Moldova, Novateca, dna Maria Gonța. La eveniment au participat 39 de biblioteci din raionul Rezina cu implimentări de diverse și active Servicii Moderne. În prezent, Biblioteca Publică Mateuți are patru SMB:

1. Curcubeul Fermecat - la acest serviciu utilizatorii Bibliotecii inspirându-se de la calculatoarele Novateca, crează diverse lucruri utile și economice care le sunt necesare, pentru o ocazie oarecare, pentru expoziții, etc.;

2. Klubul Spiridușilor și Minunile Internetului- ser-

viciul dat propune utilizatorilor să vizioneze lectura citită obligatoriu sau suplimentar în format de animație la diverse idei regizorale, astfel materialul trecut se menține mai bine în memorie și este povestit mai încrezut urmând pe evenimentele acțiunii;

3. Calculatorul o necesitate și utilitate-instruirile în IT, programe Word, Excel, etc, programele Duolingo (studierea uneia din l. străine), exerciții rutiere, șah online, formarea unui cont, e/mail, etc;

4. Klubul Artiștilor prevede toate repetițiile care se petrec la programa Karaoke, astfel artiștii amatori își aleg stilul de interpretare, exersând pentru preconizările și manifestările culturale locale, raionale, etc.

Subsemnata a fost decernată cu Diplomă de gradul I, pentru participarea activă în cadrul concursului raional „Bătălia Serviciilor Moderne de Bibliotecă” și pentru merite deosebite în diversificarea, actualizarea și adaptarea SMB la schimbările de comunitate. Iar directorul BPR „Mihai Eminescu”, dna Galina Davîdic a fost decernată cu Premiul de Excelență, având în gestiune 11 Servicii Moderne de Bibliotecă.

SMB Klubul Artiștilor și Klubul Spiridușilor și Minunile Internetului de la BP Mateuți

După ultimul clinket al obositului clopoțel „Adio, Școală”, în sala festivă s-a desfășurat sărbătoarea dedicată copiilor „Copilărie fericită sub căciula lui Guguță”, realizată de Biblioteca Publică în cadrul primăriei Mateuți în colaborare cu ÎP Gimnaziul Mateuți. Spectacolul a fost moderat și regizat de subsemnata articolului dat, iar parțial au mânuit moderarea Guguțelele Veronica Davitean și Mihaela Gladuneac. Au participat ansamblul etnofolcloric „Comoara”, cond. artistic Elena Platon (prezentând 5 cântece din genul de folclor) și Klubul Artiștilor de la Biblioteca Publică Mateuți: Veronica Davitean, Eldar Cuzuioac, Valeria Donica, Gloria Berghi, Andreea Cazac, Mihaela Gladuneac, Maxim Crudu (au recitat poezii și interpretat muzică de estradă, exersând reperto-

riul artistic la calculatoarele Novateca). Participanții la spectacol au primit câte un album de desen. A urmat și Concursul „Răspunde și Câștigă” la care utilizatorii bibliotecii au dat dovadă de cunoștințe înalte, au răspuns la 67 de întrebări și desigur s-au bucurat de carnete de notițe, stilouri. Spectacolul a finisat cu unirea tuturor copiilor sub interpretarea cântecului „În grădina Copilăriei”, apoi au primit seturi de creioane micii pictori care au participat la Concursul „Desenul pe asfalt”. Apoi a urmat SMB „Micii Spiriduși și Minunile Internetului” la care copii au avut posibilitatea de a viziona la „Ora Poveștilor”, o poveste citită sau auzită în format de desen animat.

Un destin deosebit – o activitate fructuoasă

Nu aduna bani, adună-te cu oameni buni! – spunea N. Gogol, clasic al literaturii ruse.

Așa am și făcut, la data de 18 iunie curent, ne-am adunat cu oameni buni la bibliotecă, în cadrul serviciului modern (SMB) „Istoria de lângă noi”, la o întâlnire de suflet cu dl Ion Dubangiu (ex președinte anii 1970-1981) al gospodăriei agricole „50 let octeabrea”.

A fost o activitate, care a avut ca scop cunoașterea și promovarea istoriei locale prin personalitățile ei și care este la a II-a ediție (prima fiind - Lansarea de carte a consăteanului nostru Boris Mihăilă).

Întâlnirea „Un destin deosebit – o activitate fructuoasă” l-a avut ca protagonist, după cum am menționat, pe Ion Dubangiu – om de omenie, om cu suflet mare, o personalitate de o cumsecădenie aparte care a adus gospodăria la nivel de milionară și căruia în 1972 i-a fost acordat Ordinul „Învingător al întrecerii socialiste”, în anul 1975 – Medalia de aur pentru succesele obținute în dezvoltarea economiei naționale a Uniunii Sovietice, dar și Ordinul – Eminent al protecției civile, ș. a., O mulțime de diplome ce vădesc faptul, că a muncit cu drag și dăruire pe parcursul întregii sale vieți pentru bunăstarea oamenilor de la țară. Este unul din președinții care a construit o gamă largă de obiecte cu menire socială, drumuri, complexul de lapte-marfă, stadion ș. a., a plantat hectare de vii și livezi. Enumerându-le pe toate, gândul te duce la zicala românească „Unde punea dumnealui mâna, acolo și Dumnezeu punea mila”.

Pe parcurs, cu însuflețire ne-a relatat despre copilăria sa afectată de război, despre șotiile sale, apoi am discutat despre anii de școală, de care cu dragoste își amintea. Dumnealui a fost unul din cei 14 absolvenți a primei promoții (anul 1954) a Școlii nr.2 din Cetireni, Ungheni, diriginte le-a fost scriitorul Vasile Vasilache.

Cu momente lirice au intervenit copiii de la Gimnaziu local dar și membrii Formației folclorice „Ciutura”, care au încântat publicul cu melodii și poezii scrise de concetățenii nostri - Constantin Alcaz și Vasile Lupu. Deasemenea tânăra generație a venit și cu un mesaj către oaspete: Tinerețea e timpul de-a învăța înțelepciunea iar bătrânețea e timpul de a o aplica. La întâlnirea de astăzi, noi, am învățat din experiența și înțelepciunea dumneavoastră. Dacă în viață ar fi să pierdeți ceva, atunci să pierdeți numai dușmani, dacă ar fi să câștigați ceva, să câștigați numai prieteni adevărați. Dacă ar fi să fiți condamnați la ceva să fiți condamnat la mulți ani de fericire și sănătate.

La activitate au fost prezenți: secretara primăriei-Galina Andriucă, directorul Gimnaziului dl Ion Gorincioi, fiica Lilia și ginerele Valeriu Mihalache, prietenul din tinerețe - Ion Botezatu, vecinii, care i-au adus, drept stimă și respect, cuvinte de recunoștință și buchete de flori. A fost întâlnit cu pâine și sare așa cum e obiceiul la moldoveni, de către organizatorii evenimentului: Biblioteca Publică împreună cu partenerii - Primăria și Gimnaziu Cetireni în persoana profesoarei de istorie – Mihaela Prodan.

La final domnul Dubangiu a primit din partea primăriei o diplomă pentru merite deosebite în dezvoltarea social-economică a comunității, activitate fructuoasă și calitate excepționale în arta de a fi Om.

Astfel mulțumind protagonistului și dorindu-i numai bine, ani frumoși și sănătoși, bibliotecara a venit cu un îndemn pentru cei prezenți: de a prețui ceia ce au în preajmă, că mereu fiind în goană după idealuri nu observă că ce e mai frumos și mai scump – e alături, i-a rugat să aplece urechea la spusele și poveștile de viață a celor din jur pentru a prinde și a învăța din ele lucruri frumoase.

Tinerii ce promovează frumos localitatea Cetireni

Este vorba de utilizatorii BP Cetireni, care pe parcursul anilor dau dovadă de cunoștințe temeinice și se clasează pe locuri de frunte la concursul literar „La izvoarele înțelepciunii”.

Una din direcțiile de activitate a bibliotecii este creșterea și instruirea unei generații înțelepte, prin promovarea și familiarizarea ei cu personalități din literatură și cultură.

În fiecare an Ministerul Culturii, Ministerul Învățământului, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” și Secția Națională IBBY din RM organizează acest concurs literar. Fiecare ediție este dedicată unui scriitor jubiliar roman ori universal. Biblioteca noastră și-a propus să participe la aceste activități regulate. În ultimii ani utilizatorii noștri au avut succese remarcabile la acest capitol. Putem menționa anul 2010 – ediția dedicată marelui G. Vieru la care a participat Cristina Țurcan clasându-se pe locul II la etapa raională și III la etapa națională. Munca depusă de ea la pregătire nu a fost zadarnică ba chiar a ajutat-o în viață. Actualmente Cristina este proaspăt absolventă a facultății de jurnalism a Universității „Ovidius” din Constanța, România.

De un succes deosebit s-a bucurat Artemie Stratulat, care la ediția închinată lui Nichita Stănescu s-a învrednicit de locul II la faza raiona-

lă și I loc la cea națională, obținând dreptul de a pleca în România la faza finală. Această practică l-a ajutat pe Artemie să creadă în forțele proprii și să treacă peste temerile pe care le avea, fiind o fire sensibilă și timidă anterior. Acum este student la USM facultatea „Relații internaționale”.

O altă performanță la acest capitol a avut Gabriela Dobrea, care în 2014 la concursul dedicat scriitorului Dumitru Matcovschi s-a clasat pe I loc. Astăzi și ea este studentă la USM facultatea „Turism și geografie”.

Nu se termină aici lista cetirenienilor care au învins. În 2015 anul când Marc Twen a împlinit 185 de ani de la naștere Milena Galbură s-a învrednicit de I loc la nivel raional și național, întorcându-se acasă cu premii, diploma și posibilitatea de a reprezenta Moldova la etapa finală – Iași, România.

Anul trecut, 2016, la ediția dedicată scriitorului român Ionel Teodoreanu Rodica Stratulat a ocupat locul III la etapa raională. Însă de o prestație deosebită au dat dovadă utilizatorii bibliotecii în acest an. Vladislav Dragomir și Cristian Stratulat, s-au clasat pe I și al III loc la etapa raională.

La 20 mai, curent a avut loc etapa națională a celei de-a 27-a ediții a Concursului dedicat folcloristului, editorului, povestitorului, scriitorului și tipografului român Petre Ispirescu.

De regulă din partea raionului Ungheni la această fază pleacă trei reprezentanți - cei mai buni dintre cei buni, adică cei ce s-au clasat pe I și al II-lea loc. Utilizatorul bibliotecii din Cetireni avut onoarea să reprezinte împreună cu încă 2 copii din Valea – Mare și Cornești raionul Ungheni, la Chișinău. Concurând cu cei peste 60 de participanți din toate raioanele republicii, Vladislav Dragomir s-a învrednicit de I loc și dreptul de a reprezenta RM la Iași, România, la etapa finală, unde vor concura cu copii din România. Drept cadou a mai primit un Dictionar Explicativ al Limbii Române (DEX) și o excursie de cinci zile în România. Deasemenea va vizita un șir de mănăstiri, inclusiv Putna, dar și Humuleștii lui Creangă, și alte locuri pitorești pline de istorie.

Nu este pentru prima dată când cei de la Cetireni merg în România la faza finală, au mai făcut-o și în 2010, și în 2015 – Artemie Stratulat și Milena Galbură. Apreciam mult această activitate, care dă posibilitate copiilor și tinerilor să se manifeste, să comunice cu semenii lor, să-și etaleze cunoștințele și să-și creeze o imagine a lor ca cetățeni a acestei localități

Ne mândrim cu ei și le mulțumim, pentru că ne duc faima bibliotecii și a satului în raion, țară și chiar peste hotarele ei.

REMODELAREA FOLCLORULUI ÎN CREAȚIA PROZATORULUI VLADIMIR BEȘLEAGĂ

Prozatorul Vladimir Beșleagă este exponentul pleiadei literare „întoarcerea la izvoare” (M. Cimpoi) sau la „origine”, care în plan mitologic, subliniază Mircea Eliade, „ne îngăduie să trăim din nou timpul în care lucrurile s-au manifestat pentru prima oară, [și – n. n.] constituie o experiență de o importanță capitală pentru societatea arhaică” [1, p. 33]. Iar, în plan literar, constată exegeta Ana Ghilaș, „presupune revenirea la anumite teme, motive tradiționale (*recte* etnice), plâsmuirea personajelor de factură folclorică și o întoarcere (firească) sau o re-descoperire a modelului romanului românesc interbelic pe linia lui Camil Petrescu (Aureliu Busuioc, *Singur în fața dragostei*) și cea a lui Mihail Sadoveanu (Ion Druță)” [2, p. 135]. Modelul etnoepic „bonus pastor” (Dan Mănuță) este unul dominant în contextul literar din Republica Moldova, manifestându-se prin: „îmbinarea liricului cu epicul, întoarcerea spre axiologia populară, accentuarea elementului rustic (devenit acum, la această etapă, «probleme ale satului»), țăranul (acum: săteanul, omul de la

țară) ca păstrător al tradiției, simbioza dintre mit și realitate, simbolurile specifice: satul, casa, focul din vatră ș. a.” [2, p. 135].

Etnologul Victor Cirimpei în studiul *Vladimir Beșleagă: naturalețea și comical vorbirii populare* realizează o investigație originală a pătrunderii elementelor folclorice în creația prozatorului: „în formarea-«zidirea» ca scriitor <...>, piatra de temelie, fundamentul (de pe când era copil, încă neștiind să citească) aparține culturii populare orale, cu versuri folclorice pentru copii, colinde, plugușoare de Anul nou; cu fermecătoarele basme/povești, pe care le asculta cu încântare din gura consătenilor-țărani; <...> marginea de pornire totuși, spre scriitorie, rămânând bogata și fermecătoarea cultură a creației populare, cu firescul vorbelor ei, presărate ici-colo, după imperativul situației, cu sprințare semințe comice” [3, p. 215].

Și Andrei Hropotinschi va remarca că Vladimir Beșleagă, pornind „de la folclor, desfășoară acțiunea în plan real și fantastic, până când acestea se suprapun și se realizează un întreg bine structurat, cu un ritm și un puls al său interior. Autorul creează un roman cu probleme intime, poetice, care la ora actuală are o deosebită căutare” [4, p. 179].

În lucrarea *Destine transnistriene* scriitorul Vladimir Beșleagă face dezvoltări biografice legate nemijlocit de preferința sa pentru cultura populară orală. Bunăoară, anii de studenție l-au determinat să înțeleagă „cât de frumoasă și plină de miez este limba vorbită”, cât de adâncă poate fi în înțelepciunea poporului filosofia vieții, destinul existențial și aspirațiile oamenilor simpli [5, p. 3]. Începând cu anii '60 va întreprinde primele cercetări etnofolclorice în satul de baștină și prin împrejurimi, înregistrând o „întregă tolă de fonograme ale rudelor, vecinilor mei care demult s-au călătorit...” [5, p. 3]. Prin urmare, interviurile realizate cu cei 12 consăteni din Mălăiești îl apropie pe scriitorul Beșleagă de cercetătorii etnologi, instruiți a deseca istoriile de viață ale informatorilor de folclor și capabili de a pune adecvat accentul pentru a scoate din anonimatul istoriei frumoasele tradiții și obiceiuri practicate de strămoșii noștri cu ocazia unor sărbători familiale și calendaristice ca argumente ale patrimoniului cultural intangibil, dar și surprinzătoare

rele povestiri orale (narațiunile personale) din trecutul tragic al neamului românesc.

Debutul său literar, după cum afirmă însuși prozatorul, s-a realizat odată cu apariția culegerii de povestiri *La fântâna Leahului* în 1963 (deși în 1956 publicase câteva povestioare pentru cei mici într-o cărțuție intitulată *Zbânțuilă*). Chiar de la bun început se poate observa că Vladimir Beșleagă leagă firul celor șase narațiuni, incluse în volum, cu vorbirea orală, înserând la momentul oportun lexeme, diverse „ziceri” populare proprii prozei folclorice: „să ne vedem ajunși pe deal, că încolo om zbură ca vântul și ca gândul” [6, p. 15]; „boierul a dat în cai și s-a dus, numai foc și pară” [6, p. 27]; „un bate-drumuri”, „un fluieră-vânt”, un „papă-lapte” [7, p. 33]; „ne-au căzut oaspeți în prag” [7, p. 36]; „mi s-a urât mai rău decât de mere pădurețe” [7, p. 43]; „zăblăul” [7, p. 47]; „dar gura lumii parcă poți s-o astupi?” [8, p. 66]; „picătura cât de mică, dar <...> și piatra o sparge”, „să le spună câte-n lună și în stele” [8, p. 67]; „vulpea își șterge ea urmele cu coada, dar tot se vede dincotro a venit” [8, p. 74]; „te-o apucat rusaliile ori ce ți-i?” [8, p. 75]; „bârnetul”, „huștiuluc! – cu capul în jos” [9, p. 79]; „spune încet că nu dau tătarii” [9, p. 80]; „s-a năpustit cu o falcă-n cer și cu alta în pământ”, „să plângă în șapte rânduri de lacrimi”, „venise toamna și trebuia să numărăm bobocii” [9, p. 82]; „parmaclăc!” [9, p. 89] ș. a.

Descendent din mediul rural va pune accent și pe legătura omului cu pământul, a omului cu vegetalul. În povestirea *Glas de frunze* doi tineri plantează un plop-șor în țărână. Pământul, element al belșugului și fertilității, drept – „mamă bună a toate și a tuturor”, constată prozatorul, îl însuflețește, dându-i seva – „florul sfânt al vieții” [10, p. 5]. Ca viziune mitică, imaginea pământului-mamă este reprezentată de o zeitățe primordială, după cum ne atenționează Romulus Vulcănescu – „cu puteri discreționare de viață și de moarte asupra oamenilor și duhurilor pământului, i se pretează un cult deosebit; nu este o zidire neînsuflețită, ci vie”. În concepția populară românească este „aceea a *figurării antropomorfe*, ca o zeitățe numită *Pământul-Mumă*, este cea mai evoluată sub raport magico-mitic” [11, p. 443]. Pământul din ritualurile folclorice și religioase s-a materializat în concepția populară a românilor într-un adevărat cult („în care asimilează elemente de cult al morților, de cult al maternității, de cult al fecundității și al fertilității” [11, p. 443]).

Prin formula „Să te înalți până la soare, plop-șorule drag” [10, p. 6] se încearcă stabilirea prin intermediul arborelui a unei axe cosmice dintre pământ și cer, a unui centru al lumii care în ritualurile magice ale popoarelor lumii are ca temă fundamentală ascensiunea, dorința de comunicare cu universul de dincolo, imperceptibil pentru condiția umană obișnuită.

Plopul în plan simbolic „are în el ceva tainic, datorită mai ales însușirii frunzelor sale de a tremura chiar și pe timp aparent liniștit” [12, p. 145]. În creația populară orală, plopul are conotații negative: „*Atunși tu să fii ni-reasă./ Când a fașe plopu mere/ Și răchita jișinele*” [13]; „*N-aș avea necazuri multe./ De-aș trăi ca bradu-n munte./ Da trăiesc ca plopu-n vale./ Necăjit și plin de jale*” [14]. Este arborele blestemat de însăși Maica Domnului: „*Sfânta Maică a lui Isus/ Rătăcește-n jos și-n sus,/ Pe câmpia unui râu./ Printre grăie pân' la brâu./ Cată loc să odihnească/ Și pe fiul sfânt să-l nască./ Sub un plop*

cu frunza deasă./ Jos, pe pajiște se lasă./ Plopul frunza-și tremura –/ Maica pace nu-și afla./ Tulburată-i maica sfântă/ Și din grai astfel cuvântă:/ – Alelei! Plop ne-ndurat,/ Fi-ți-ar neamul blestemat/ Și de mine pe pământ./ Și de Dumnezeu cel sfânt!/ Frunza ta să nu stea-n loc./ Bată-se mereu în joc/ Și la soare și la lună/ Ca bătută de furtună!..” [15. A se vedea: 16]. El este un vestitor de rău augur: „*Foicica, flori domnești,/ Plopule, de ce jelești?/ Au vreo pacoste cobești?/ Ori de moarte mă vestești?*” [12, p. 145]. Asociat cu jalea și singurătatea se va contura în povestirea *Glas de frunze*, asemeni poeziei eminesciene *Pe lângă plopii fără soț*, din vegetalul-complice al dragostei în simbolul iubirii neîmpărtășite. În fața despărțirii celor doi tineri: a fetei frumoase „de-ai fi jurat că anume așa trebuie să arate zânele din povești” și a flăcăului „cu ochii plini de foc și fruntea strălucind”, frunzele plopului rămân să șoptească mereu același „cântec tainic și plin de vrajă, ce-l zicea odată flăcăului în straie ostășești și fetei aceleia zvelte, cu două cosițe grele, de mătase, pe piept” [10, p. 12].

Drumul care-l însoțește pe Petrea (*Drumul viselor*), când acesta pleacă la învățătură, prin procedul de personificare ia proporția unui personaj antropomorf: drumul „dormea plin de urme”, „dar când caii au luat-o din loc, el a tresărit ca trezit din somn, s-a scuturat ușor de praf, stârbind nourași albi, și s-a aruncat sub roțile căruței”, „odată ce pornise din loc, de acum nu mai avea de gând și nici-când să se oprească a sta la taifas și mâna tot înainte” [6, p. 13]; „ajungând lângă fântână, se ferea oleacă la dreapta, temându-se parca să nu tulbure liniștea apelor din adânc, apoi iar pornea zburdalnic înainte”, „fugind o bucată de loc, drumul se plictisea să tot meargă drept înainte, dintr-o dată se repezea în stânga” [6, p. 14] etc.

Despărțirea de casa părintească – „cuibul drag al copilăriei și visurilor lui” Petruță, reprezintă unul din momentele cele mai dificile din viața personajului principal (*Drumul visurilor*): „și casa cată în altă parte, ca și mama” [6, p. 15]. Casa, din punct de vedere antropologic, reprezintă centrul în care omul se simte cel mai comod și mai aproape de Dumnezeu. Între casă și figura mamei se realizează o osmoză care nu poate fi dispersată, cele două simboluri fiind prezente nemijlocit în copilăria și existența de mai târziu a fiecărui om. Revenirea acasă din peregrinări coincide simbolic cu mișcarea circulară în timp și spațiu, refacerea „unui traseu parcurs în sens invers” [12, p. 80], întoarcerea la origini, în punctul inițial. Aceeași conotație o are și drumul care i se pare lui Petrea că „poate fugi și înainte, și înapoi în același timp”, spre deosebire de omul care „știe doar calea înainte, tot înainte, căci numai așa trăiește” [6, p. 18]. Toate drumurile-întoarceri sunt îndreptate spre casa părintească, care semnifică „primul nostru colț din lume, primul univers”, „permanența unei spiritualități”, „punctul de plecare”, dar și „de convergență” [17, p. 25] al celor plecați. Iar orice întoarcere se confruntă cu „umbra simbolică a «drumului fără întoarcere», la care este supusă orice ființă umană” [12, p. 81].

Transfigurare artistică de către V. Beșleagă în prozele sale, spațiul folcloric ia forma unui *axis mundi* de care te simți legat prin anumite legități nescrise: „Ca și în cazul vecinătății, nu este indiferent dacă aparții unui sat sau altuia. Casă, vecinătate, sat sunt tot atâtea locuri de un cu-

prins tot mai larg, cărora omul le aparține și prin care el într-un anume fel există și se definește. Aceasta face ca mentalitatea generală a satelor tradiționale să nu îngăduie părăsirea nu numai a casei și vecinătății, dar nici pe aceea a satului din care omul își trage substanța, care îi dă putere și sănătate, mai mult decât atât, îi dă libertate și certitudine” [18, p. 41], de aceea personajele plâsmuite de prozator se simt bine, asemeni țăranilor noștri, în locurile de obârșie. Metonimic, casa și locul pe care este ridicată aceasta obțin formula unui spațiu sacru, benefic, grație tradițiilor moștenite din moși-strămoși. Casa e punctul terminus la care aspiră și revine bunelul lui Isai din *Zbor frânt*, după peregrinările sale în Galiția: „a scăpat de toate și a venit acasă și numai dorul de casă l-a dus și l-a ajutat — dorul de casă. Iar când era acolo departe, uneori prin trăsnetul împușcăturilor și asurzenia tunurilor i se năzărea că aude cum curge Nistrul, cum fâșâie și grăiește apa lui și atunci dorul de casă îl strângea mai tare de inimă și nu putea sta. Iar la urmă, după ce mântuia de povestit, întindea picioarele înainte, se uita la dânsele și se gândea că, așa slabe cum sunt, dacă ar trebui să vie de la marginea pământului tot ar veni acasă, ar veni aicea să moară, că prin străini n-ar putea să moară” [19, p. 35-36]. Dorul bunelului de casă, dar și dorința nestăvilită de a muri acasă, pot fi explicate din punctul de vedere al unui principiu ontologic ancestral: „Inițial, locurile de înhumare erau sub casă sau în apropierea casei pentru ca spiritul strămoșului să ocrotească în continuare familia și gospodăria” [12, p. 38]. Prin urmare, bunelul e determinat, după trecerea în lumea cealaltă, să fie cel care va avea grijă în continuare de nepoții săi pentru care a fost ca un tată: „Ce avea dădea la băieți, lui Isai, lui Ile, că le rămăsese ca și tată și trebuia să aibă grijă de ei. Numai acasă vroia să moară. Că, zicea, în casa asta m-am născut, din pământul ista am crescut, cu apa asta m-am adăpat — și tot în pământul ista vreau să mă duc și să mă fac nimic. Iar când ziceau băieții că, vorba ceea, în natură nimic nu se pierde <...>, bunelul mijea ochii și grăia în șagă: «Dacă-i așa, apoi cineva, vreun strănepot dintr-al zecelea rând are să beie ori are să mănânce din țărâna mea și are să mă vizeze și dacă are să se ducă și el pe undeva departe prin lume, prin străini, negreșit are să simtă că-l trage acasă și are să vie și el ca mine, măcar șchiop, pe jos are să vie acasă și așa nu ni s-a stinge neamul niciodată...»” [19, p. 36], astfel împlinindu-se o „reîncărcare a bateriilor energetice», în vederea unui nou început, a unui nou ciclu, a unei noi evoluții (*regressus ad uterum*, întoarcerea la pământul-mamă, întoarcerea «acasă» etc.)” [12, p. 81].

Revenind la povestirea *Drumul visurilor*, observăm că Petrea e măcinat de gândul că omul nu poate să plece unde-l cheamă visurile lui și totodată să rămână acolo „unde-i pragul, de pe care a căzut întâia dată și și-a făcut primul cucui, unde-i copacul, în care s-a cățarat până în vârf, acolo unde orice palmă de loc o cunoaște și-l cunoaște” [6, p. 15]. Prin urmare, prozatorul în scrierile sale nuanțează legătura ontologică a umanului cu locurile de obârșie, dezvoltându-l la momentul oportun și trăirile, muștrările de conștiință ale personajelor privind momentul rușii de origini.

În romanul *Ignat și Ana*, casa devine un leitmotiv al narațiunii. Pe de o parte, casa, proaspăt construită ajunge a fi cauza disensiunilor dintre Ignat și conducerea satului,

care i-a hotărât soarta, urmărind a le demola rodul muncii de trei ani. Pe de altă parte, casa pare să se ruineze din interior, din cauza neînțelegerilor dintre cei doi soți, a lipsei de comunicare, dar și a copiilor la care visau cu atâta ardore la începutul căsniciei și pe parcursul celor trei ani. Cu toate acestea casa e cea care „îl întâmpină răbdătoare: l-a așteptat să vie, să-i audă pașii — de, se săturase și ea de atâta singurătate” [19, p. 254]. Tot ea e cea care încearcă să-i aline suferințele personajului, inițiind o investigație psihologică: „Calcă cu ochii în pământ, dar simte alături, naltă și mare, casa... De ce ești abătut, stăpâne? Te-ai întors și nici te-ai uitat la mine! Ai trecut pe alături parcă nici așa sta aici, ridicată de brațele tale și ale femeii tale și ale tuturor acelor care au sărit să vă ajute. Ori îți pare rău că-s atât de frumoasă și-ți amintesc de visele ce le-ai urzit amândoi cu Ana serile când lucrați până târziu? Cădeați de oboseală și adormeați morți pe patul înjghebat din scânduri, pus sub fereastră pe câteva cărămizi să nu vi se bage broaștele-n așternut... Se aștepta să audă vorba asta de cum o văzu, ca aieva, pe Ana” [19, p. 257-258]. Uzitarea procedurii personificării este relevantă pentru apropierea autorului de creația populară, intenționând să reliefeze perspectiva mitologică de percepere a lumii de către omul simplu: „Din foarte fertilul sol al animismului primar își trage rădăcinile personificarea folclorică și literară. Omul primitiv identifica natura umană cu cea animală, admitând transferul ființei umane în animal, plantă, obiect al naturii însuflețite” [20, p. 172].

De ruinarea casei sunt legate și câteva vise ale personajelor principale. Bunăoară, relevant este visul Anei în care se prăbușește peretele din spate al locuinței în care Petrea zidise o cărămidă. În credința populară surparea casei are conotație negativă, iar visul e unul premonitoriu pentru realitatea care urmează a se împlini. În visul lui Ignat, casa este luată de un vârtej.

În romanul *Ignat și Ana* autorul folosește material concret folcloric care sugerează „cuprinderile unui zbulc general uman, vechi de când lumea, căci oare în care timpuri omul nu s-a gândit la urmașul său, la cel ce-i va continua viața, neamul, idealul, fapta? Și reușita prozatorului se conturează anume datorită împletirii faptului concret de viață contemporană cu exemple auzite din bătrâni, oferite de folclor, cu cele înmagazinate în înțelepciunea populară, exemple despre rostul vieții omenești continuate prin urmași” [21, p. 317]. Motivul copilului, al pruncului mult dorit, atât de frecvent în basmele noastre folclorice, dar și în miturile cosmogonice, e un „simbol ecumenic al începutului, al lucrului nou, al vieții totale, al evenimentelor excepționale, al trăinicieii, al eternității” [22, p. 420].

Abordând complexitatea geografiei de valorificare a arhetipului *copilului*, M. Eliade remarcă că acesta poate fi regăsit „nu numai în mituri și legende, dar și în alchimie, în gnoză, în superstiții, el reapărând, așa cum remarcă Jung într-un studiu recent [C. Jung și K. Kerény, *Einführung in das Wesen der Mythologie* (Amsterdam-Leipzig, 1941), p. 117 sg.], în anumite viziuni neurotice, vise etc.” [22, p. 420]. Ipostaza legată de viziuni și vise apare de câteva ori în romanul *Ignat și Ana*. Protagonistul își imaginează copilul aieva: „Întorcându-se într-o duminică din sat, Ignat grăi a joacă: măi tu, măi! Ce faci acolo? Ana venea de la cuptoraș cu un clit de plăcinte: dar cu cine vorbești, băr-

bate? — Ia cu copleșul cela... Bag' seama să nu rupi perele că-s verzi. — Care: copleș? Care: pere? Îl privi nedumerită Ana. — Cum: care? Băiatul nostru. Nu vezi că se-ntinde la pomi ca un ieduț? Ana plecă ochii, apoi acoperindu-și fața cu brațul fugi în casă..." [19, p. 254]. Reluat spre sfârșitul romanului, atunci când i se confesează unei musafire, pe care o cheamă tot Ana, Ignat mărturisește că în momentele dificile ale vieții de familie, imaginea unui băiețel îl salvează: „— Mi se năzărea că-l văd jucându-se în drum, de-a harbujeei, ori fugind prin curte călare pe-o nuielușă, nechezând în gura mare cum fac toți copiii. Ori cătărându-se prin pomii din fața casei... De se întâmpla Ana pe aproape și mă vedea dus pe gânduri, trecând pe alături fie cu o căldare cu nisip, fie cu altceva, se oprea mai încolo și mă privea. Nu mă uitam spre dânsa, dar îi simțeam privirea... Mă luam cu năzăririle mele și-n câteva minute cât stăm așa, mi se făceau la loc puterile, ca prin vrajă..." [19, p. 368]; „măi tu măi, un' te cațări? Lasă perele-n pace, nu vezi că-s verzi? Ana se uita la mine ca la un smintit, apoi când pricepea că strig la cineva să nu se urce-n pomii noștri tineri care abia se înfripau și nici vorbă să aibă fructe, râdea și ea și mă întreba: dar la cine strigi? — Cum: la cine? La băiețelul nostru... Se uita la mine, zâmbea vinovată, apoi se lipea de mine: las' că o să-l avem... o să fie frumușel, bucălat, rotunjour și voinic ca tine... Tot așa trăiam cu nădejdea, în așteptarea lui: că vine, că trebuie să vină, n-are cum să nu vină..." [19, p. 369].

Altă dată, vedenia copilului îl urmărește în vis. Supunând analizei momentul respectiv, s-ar părea că prozatorul a apelat la arhetipul mitic *Copil dobândit dintr-un vis*, prezent în basmele românești și care face parte din grupajul *Nașteri miraculoase*, reprezentând unul din elementele cu încărcătură spirituală din scenariul mitic [23, p. 15]. Bunăoară, în basmul popular *Povestea Țiganului*, un împărat visează că va avea un copil și se va numi Frumosul Lumii. Ori în romanul *Ignat și Ana*, protagonistul își visează băiețelul „cocoțat pe gard”, „cu părul ciufulit, gata s-o rupă de fugă”. După jocul mai mult mimat, inițiat între cei doi, Ignat și băiețelul acestuia, intervin mai multe momente fantastice, din convenționalul visului, dar și al basmelor. Jucăria închipuită, pe care o meșterește Ignat, mai mult prefăcându-se, fiind descoperită de băiețel în traistă, își ia zborul, având asemănarea unui avion sau fluture, care e de fapt un ceva care are aripi și elice. Alergatul peste garduri transcende într-un zbor peste dealuri și câmpii al băiatului, urmat de Ignat, înfricoșat de gândul că și-ar putea pierde, în această cursă în urma „fluturului de fier”, copilul pe care „l-a așteptat atâta timp, l-a dorit atât de mult”. După cel scapă din vedere și începe să plângă, plânsul în vis simbolizând „o ispravă paradoxală a minții: e *meta-noia*, adică saltul minții dincolo de sine, în alt plan al înțelegerii” [Apud: 12, p. 145], îl zărește într-o alee aplecat asupra unei broaște țestoase, care nu este una vie, ci de piatră (broasca țestoasă din vis e un simbol al sacralului, capabil de a prezice viitorul).

Când vrea să-l apuce de mână și să-l ia cu dânsul, brațul copilului se frânge și copilul se desface în bucăți. Supus unei analize, acest moment semnifică destrămarea visului la care a aspirat protagonistul timp de trei ani de când s-a căsătorit. Aflat în fața acestui dezastru și deziluzionat, Ignat observă ceva mai încolo o bătrână, care nu este altcineva decât bunica, privindu-l în tăcere și

clătinând semnificativ din cap, îi sugerează tacit ca să-și aducă aminte povestea, în care cu ajutorul apei închegătoare și învietoare sunt întrupate și înviate ființele decedate și dezmembrate. Fiind întrebată de Ignat de unde ar putea face rost de aceste ape, bătrâna îl sfătuiește să le caute în ochii lui și ale soției, acestea fiind lacrimile. Lacrimile bărbatului și ale femeii sunt în stare împreună să însuflețească visul descompus și spulberat. După ce întrupează copilul, scaldându-l cu lacrimile sale, dar care rămâne încă neînsuflețit, Ignat își aduce aminte vorbele bătrânei: „să amesteci lacrimile tale cu lacrimile femeii – numai atunci are să învie!” [19, p. 410]. În plan simbolic, „lacrimile fierbinți ale durerii, implorării și disperării reprezintă o conjuncție a focului și a apei. Se poate vorbi de o adevărată «alchimie» simbolică a lacrimii, izvorâtă din focul inimii, devenind stihie acvatică eliberatoare și purificatoare, ca, în cele din urmă, să se cristalizeze într-un conglomerat salin. Există o omologare mito-simbolică, aproape universală, a lacrimii cu apele cerești: cu picăturile de rouă sau ploaie. În mitologia egipteană, omul (*erme*) este născut din lacrima zeului solar Rê” [12, p. 85]. Izvorâte din ochi ca simbol al cunoașterii și al principiului creator, lacrimile vărsate de Ignat obțin proprietăți magice de întrupare. Însuși plânsul, ca rezultat al curgerii picăturilor saline din globul ocular, asociate celor de ploaie, obține valențe oculute. În cultura egipteană, zeul Osiris învie grație lacrimilor vărsate de Isida și Nefida [12, p. 144-145].

În roman este transstilizat și simbolul „copilul orfan” reprezentat de fetița care stă în spital cu Ana. Rămasă de mică fără mamă, copila se atașează de protagonistă, încercând în diverse discuții să o consoleze, să-i alunge singurătatea și starea depresivă. Prin urmare, prozatorul apelând la simbolul orfanei, miza pe imaginea „copilului prin excelență, adică a copilului primordial, în absoluta și invulnerabila lui singurătate cosmică, în perfecta lui *unicitate*” [22, p. 422]. „Orfanul”, în concepția lui Mircea Eliade, coincide cu „crearea Cosmosului, crearea unei lumi noi, o nouă epocă istorică (Vergil), o «viață nouă» în orice nivel al realului” [22, p. 422]. Apariția unui astfel de copil este relaționat cu timpul mitic, sacru, ritualic: „a fost odată ca niciodată...”, „odinioară”, „în acel timp”, „atunci”, „cândva demult, când se potcovea țăntarul cu nouă zeci și nouă de ocale de fier la un picior”, „în vremea de demult”, „era odată”, „pe timpul când” etc. și evocă întotdeauna momentul începuturilor. Deloc întâmplătoare e și povestea pe care orfana i-o relatează Anei despre niște oameni care nu aveau copii: „cică, erau odată un om și o femeie și, tot așa, n-aveau copii..., le era urât la amândoi singuri în casa lor, încât de la o vreme femeia nu mai poate și zice: măi omule, fă ce-i face, du-te-n lume și să nu te întorci acasă fără copil...” [19, p. 315-316].

Apelând în plan comparativ la proza sadoveniană, în care aducerele-aminte ale personajelor extind spațial timpul, apropiindu-l de cel mitic, vom constata o tratare similară și în romanul lui Beșleagă, unde „trecutul transcende din real într-un câmp al imaginarului, înscriindu-se prin aceasta într-o perspectivă lirică: una care face din amintire o rampă spre mit” [24, p. 103], și care pe parcurs evoluează într-o dimensiune unde hotarele dintre proiecțiile temporale dispar, executându-se în acest

fel o percepție deschisă a timpului sau a unui timp constant: „Pe fundaluri nesfârșite ca acestea, depărtările se apropie, dând impresia unui prezent continuu. – Și invers, realități imediate se proiectează în trecut” [24, p. 119]. Prin urmare, și în *Zbor frânt*, dar și în *Viața și moartea nefericitului Filimon sau anevoioasa cale a cunoașterii de sine*, delimitarea hotarelor dintre vis și realitate, dintre prezent și trecut (aducerea-aminte) e dificil de sesizat. Planarea între trecut și prezent prin intermediul catalizatorului – apa reprezintă în romanul *Zbor frânt* puntea dintre timpul desfășurat aievea și cel mitic.

În proza *Zbor frânt* naratorul Vladimir Beșleagă înseamnă o credință populară despre vietul râului Nistru: „au gemut adâncurile toate [ale Nistrului – n. n.] – așa geamăt că s-a auzit departe pe apă, peste amândouă malurile, de a ajuns tocmai în sat, și s-au oprit niște femei care treceau pe drum de la fântână ori de unde-or fi venit, de s-au uitat una la alta: «Ai auzit cum a urlat Nistrul?» «Am auzit, fa» «Să știi că vrea cap de om» «D-apoi așa-i el, fără asta nu poate». «Doamne sfinte, păzește și apără...». Și-au făcut cruce și s-au dus mai departe-n drumul lor...” [19, p. 158]. O variantă a credinței la care a recurs prozatorul, numită *Când raji Nestrul*, a cules și cercetătorul Victor Cirimpei: „în august 1987, în satul Pârâta, pe stânga Nistrului, ceva mai sus de Mălăieștii scriitorului, de la un moș de 80 de ani: *Când raji Nestrul, trebî s' sf-neși cariva <...>. El când raji, șeri cap di om*” [3, p. 217].

O adevărată antologie a expresiilor paremiologice descoperim în romanul *Cumplită vreme*. Posesor al unui spirit creativ inconfundabil, prozatorul V. Beșleagă reușește să utilizeze în țesătura narativă proverbe și zicători cu diferită tematică și fond de idei. În nota adresată cititorului la începutul lecturării romanului *Cumplită vreme* prozatorul V. Beșleagă recurge la expresia „*Da, ca vorba din poveste: înainte mult mai este* (s. n.)” [25, p. 20], caracteristică convenționalului basmelor populare, cu funcția bine definită de a predispuce receptorul la faptele ce vor fi narate. Fiind un roman istoric, *Cumplită vreme* reprezintă un adevărat depozit al paremiilor istorice și istorico-sociale, acestea evocând evenimente și realități din trecutul poporului român. Fondul paremiologic valorificat de V. Beșleagă a fost analizat în articolul *Efim Junghietu și rolul pregnant al paremiilor folclorice în proza basarabeană* [26], prin urmare, nu îl vom reitera aici.

În urma investigației constituentelor etnofolclorice valorificate în țesătura prozelor sale vom conchide că V. Beșleagă este un autor cunoscător al mentalității populare, axat pe redarea firescului și a naturalului existenței umane, utilizând expresiile neașe ale țaranului, punând accent pe situațiile comice ale vieții de la țară, dar și experimentând cu miticul, misticismul, păgânismul, care, transfigurate, creează o stare de inefabilitate în subsidiar, dificilă de sesizat unui neinițiat.

Referințe bibliografice:

- Eliade Mircea. *Aspecte ale mitului*. În românește de Paul G. Dinopol. Prefață de Vasile Nicolescu. București: Univers, 1978. 196 + XIV p.
- Ghilaș Ana. *Romanul lui Vladimir Beșleagă (valențe psihanalitice)*. În: *Akados*. 2011, nr. 2(21), p. 135-137.
- Cirimpei Victor. *Vladimir Beșleagă: naturaletea și comicul vorbirii populare*. În: Cirimpei Victor. *Comicul folcloric, literar, politic-național*. Chișinău: Profesional Service, 2013, p. 215-231.
- Hropotinschi Andrei. *Treptele creației – trepte ale măiestriei*. Chișinău: Literatura artistică, 1981, p. 179-183.
- Beșleagă Vladimir. *Destine transnistriene*. Chișinău: Prut Internațional, 2010. 396 p.
- Beșleagă Vladimir. *Drumul visurilor*. În: Beșleagă Vladimir. *La fântâna Leahului*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1963, p. 13-29.
- Beșleagă Vladimir. *Văcața*. În: Beșleagă Vladimir. *La fântâna Leahului*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1963, p. 30-48.
- Beșleagă Vladimir. *Puntea*. În: Beșleagă Vladimir. *La fântâna Leahului*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1963, p. 62-77.
- Beșleagă Vladimir. *Trei și un pod*. În: Beșleagă Vladimir. *La fântâna Leahului*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1963, p. 78-89.
- Beșleagă Vladimir. *Glas de frunze*. În: Beșleagă Vladimir. *La fântâna Leahului*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1963, p. 3-12.
- Vulcănescu Romulus. *Mitologie română*. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1987. 706 p.
- Evseev Ivan. *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*. Timișoara: Amarcord, 1994. 221 p.
- AFAȘM, 1947, ms. 18, f. 34–35; Delacău – Grigoriopol; inf. E. Pogreban; culeg. V. Serbul.
- Arh. culeg., 2003; Cocieri – Dubăsari; inf. Ludmila Cușnari-ov, 61 ani; culeg. T. Colac.
- Arh. culeg., 1966; Dinăuți – Hotin; inf. Anghelina Găinuță, 66 de ani, culeg. V. Bejenaru.
- Colinda nr. 93. *Maica Domnului, ospitalitatea și bunăvoința pomilor și dobitoacelor*. În: Mocanu Maria. *Colinde din sudul Basarabiei*. Chișinău: S. n., 2007, p. 142-144.
- Ciobanu, M.; Negriu, T. *Dicționar de motive și simboluri literare*. Chișinău, 2005. 158 p.
- Bernea Ernest. *Spațiu, timp și cauzalitate la poporul român*. Ed. a 2-a. București: Humanitas, 2005. 327 p.
- Beșleagă Vladimir. *Zbor frânt. Ighnat și Ana: Romane*. Chișinău: Litera, 1997. 420 p.
- Cirimpei Victor. *Schiță de mitologie autohtonă*. În: *Creația populară (Curs teoretic de folclor românesc din Basarabia, Transnistria și Bucovina)*. Chișinău: Știința, 1991, p. 150-179.
- Butnaru Leo. *Pledoarie pentru veridicitate*. În: *Patrimoniul: Almanahul bibliofililor din Moldova*. Vol. 1. Chișinău: Literatura artistică, 1987, p. 316-318.
- Eliade Mircea. *Drumul spre centru*. Antologie alcătuită de Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu. București: Univers, 1991. 608 p.
- Berdan Lucia. *Fețele destinului. Incursiuni în etnologia românească a riturilor de trecere*. Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1999. 227 p.
- Ciopraga Constantin. *Mihail Sadoveanu. Fascinația tiparelor originare*. București: Eminescu, 1981. 424 p.
- Beșleagă Vladimir. *Cumplită vreme*. București: Litera-Internațional, Chișinău: Litera. 704 p.
- Cocieru Mariana. *Efim Junghietu și rolul pregnant al paremiilor folclorice în proza basarabeană*. În: *Realități Culturale*: Revistă de folclor, etnografie și cultură tradițională. 2012, nr. 11, p. 28-30.

Text și imagini: **ION DOMENCO**

„Jocul din bătrâni lăsat”

Festivalul dansului popular

Ajuns la cea de-a IV-a ediție, Festivalul-concurs regional de dans popular „Jocul din bătrâni lăsat”, ce se desfășoară cu o perseverență de invidiat la Cociulia din Codrii Tigheciului, a demonstrat o dată în plus că în sudul țării noastre avem încă mulți copii talentați, ghidați de veritabili împătimiți de jocul popular. Evenimentul, organizat de Primăria Cociulia și Serviciul Cultură al raionului Cantemir, a adunat în fermecătorul loc de agrement, „La izvor”, opt colective de dansatori din partea locului, precum și din raioanele Cahul, Basarabeasca și mun. Chișinău, prilejuindu-le cociulienilor și oaspeților lor o adevărată sărbătoare de suflet, cărora „le-au dat o lecție” a perfecțiunii artei coregrafice, dar, mai întâi a dragostei pentru zestrea nepieritoare a neamului. Evoluarea dansatorilor a fost cu mare iscusință moderată de duetul Valentina Balan și Sergiu Zacon, fiind armonios întregită de cântece mai noi și vechi, piese muzicale prezentate de rapsozi populari, tineri instrumentiști. O impresie plăcută a lăsat și evoluarea, în afara concursului, a ansamblului etnofolcloric „Caniaanca” din Cantemir (conducător-Liuba Bejenaru), care a prezentat un buchet de melodii populare inedite.

Solicitat de corespondentul nostru, Tudor Nechit, specialist principal, Serviciul Cultură Cantemir, președintele juriului Festivalului-concurs, a declarat că, spre marea noastră satisfacție, la Cociulia a avut loc un spectacol folcloric de neuitat, la care toți participanții au dat dovadă de înalt profesionalism, o extraordinară cultură scenică, dragoste pentru dansul popular. Au impresionat în deosebi, colectivele artistice din Carabetovca, Basarabeasca, Crihana-Veche, Cahul, cunoscutul colectiv

„Hora” din capitală și, desigur, dansatorii cociulieni, care au fascinat publicul spectator prin artistismul, finețea și originalitatea dansurilor populare. Până la urmă, juriul a decis să înmâneze Premiul Mare colectivului „Mărțișor” (vârsta 11-14 ani) din Carabetovca, Basarabeasca (conducător-Marin Răcilă), pe locul I s-au situat faimoșii dansatori de la „Mocâncuța”, Cociulia (coregraf și conducător artistic-Filimon Dimcea), urmați de colegii lor din Carabetovca (vârsta de peste 14 ani), „Șoimii neamului” din Cociulia (F. Dimcea), experimențații dansatori de la „Hora”, Chișinău (Ștefan Onofrei), „Crihăneanca”, Crihana-Veche (Lilian Bujoreanu), „Cucorenii” (comuna Cucoara-coregraf Ghoerghe Săcăreanu, conducător artistic-Olga Boișteanu) și „Moștenitorii” din Sadaclia, Basarabeasca, ghidați de Vasile Cotelea.

Toate colectivele participante s-au învrednicit de semne de grațitudine și premii bănești din partea Serviciului Cultură și Primăria locală, înmânate, respectiv, de Tudor Nechit și primara-interimar de Cociulia, Alina Ojog. Evenimentul s-a încheiat cu o Horă Mare, în iureșul căreia s-au prins cu toții, de la mic la mare.

Prin cântec, dans și reprezentații de artă populară, a declarat Filimon Dimcea, cunoscut coregraf și folclorist, Festivalul-concurs promovează frumusețea, unicitatea fiecărei națiuni, în contextul globalizării și al păstrării identității socio-culturale. Schimbările culturale și de idei contribuie din plin la cizelarea performanțelor artistice, la un util schimb de experiență, întărirea prieteniei și îmbogățirea orizontului spiritual al participanților. La reușita manifestării contribuie de fiecare dată Serviciul Cultură Cantemir, Primăria, Consiliul local, căminul cultural din sat, care este gazdă primitoare a colectivelor ce sosesc la Cociulia. Alături de colectivele de dansatori din sat, ne bucură cu noi jocuri „lăsate din străbuni” ansamblurile folclorice din alte raioane, pe scena improvizată a locului de agrement „La izvor”, străjuit de legendara căciula a lui Ștefan cel Mare și Sfânt, unde evoluează de fiecare dată soliști vocali, grupuri vocale, instrumentiști, care ne ajută să păstrăm și să promovăm frumusețea folclorului românesc, acest lucru fiind apreciat la justă valoare de participanții Festivalului.

Începând cu prima sa ediție, continuă Eudochia Popescu, șefa căminului cultural din Cociulia, când s-au pus bazele acestei manifestări artistice cu caracter regional, acestui eveniment cultural de anvergură, un de an Festivalul a crescut valoric, impunându-se în viața cultural-artistică a raionului și a zonei de sud a țării. Spectacolele folclorice susținute pe scena de la izvor, întâlnirile dintre mesagerii culturii din diferite localități, spiritul competitiv, de înalt profesionalism, cunoașterea tradițiilor și obiceiurilor noastre populare se înscriu în această extraordinară atmosferă magică de bucurie a dansului, a portului popular, a teaurului folcloric al neamului.

Locuitorii din Cociulia, s-a dat cu părerea și primarul localității, Vladimir Putregai, așteaptă de fiecare dată cu inimile deschise această sărbătoare a jocului popular, a folclorului din sudul țării și sunt nerăbdători să cunoască obiceiurile și cultura altor comunități prin intermediul dansului, muzicii și costumelor populare. Varietatea dansurilor, a ritmurilor, a costumelor tradiționale atrage de fiecare dată atenția și câștigă admirația celor îndrăgostiți de folclor, reflectând istorie, cultură, atitudini, valori. Eve-

nimentul este o adevărată sărbătoare a dansului popular, o lecție de originalitate și tradiții, păstrate din generație în generație și transmise mai departe prin intermediul artei spectacolului. Sub marea umbrelă a folclorului s-au legat de-a lungul timpului prietenii durabile care nu țin cont de relații sociale și opinii politice. Aici, la Izvor, „vorbește” doar dansul, cântecul și voia bună.

De bună seamă, oamenii îndrăgesc folclorul, avere spirituală fără de preț, îl receptează bucuroși, cu exuberanță, pasiune, patimă, dornici de autenticitate, interpretare adecvată, varietate și culoare, creația populară constituind un inepuizabil izvor de inspirație. Spectacolele inedite, discuțiile, întâlnirile, înseamnă de fiecare dată un răgaz acordat deschiderii către modul de a fi al celuilalt, tocmai pentru o mai bună identificare a fiecăruia. Asemenea Festival reprezintă pentru fiecare dintre noi ocazii prin care putem demonstra că suntem europeni, că păstrăm și promovăm zestrea lăsată drept moștenire de către înaintașii noștri, pe care aveam sfânta datorie de a transmite celor ce vin după noi. Festivalul-concurs „Jocul din bătrâni lăsat” este o manifestare culturală de maximă importanță pentru raionul Cantemir, un moment de întâlnire și schimburi spirituale între diferite comunități, tradiții și obiceiuri, sub semnul prieteniei, dorinței de a conserva și promova creația populară a neamului nostru.

Este de menționat că, în cadrul Festivalului-concurs, la Cociulia a demarat o campanie prețioasă de colectare a mijloacelor bănești – contribuția comunității la implementarea Proiectului comunitar „Aportul femeilor active – succesul comunității” în cadrul Programului de Mentorat „INSPIR-O!”, de amenajare a locului de agrement „La izvor”. Lăudabilă inițiativă! Baftă, cociuilenilor!

Biblioteca Publică Orășenească „Tamara Isac”, Criuleni

„De la vârsta de argint spre vârsta de aur” /Interese și probleme comune./

Modernizarea bibliotecilor publice intensifică necesitatea dezvoltării unor noi servicii pentru comunități, menită să satisfacă interesele și nevoile informaționale ale acestora, în unele cazuri chiar și rezolvarea unor probleme.

Grație transformării bibliotecilor în centre multifuncționale active și a extinderii funcționalităților sale, bibliotecarii insuflă curiozitate în rândurile cetățenilor și valorifică importanța instituțiilor respective în comunitate.

„De la vârsta de argint spre vârsta de aur” a fost genericul serviciului nou de bibliotecă (autor Maria Rapcea - metodist) lansat la Biblioteca Publică Orășenească „Tamara Isac” din or. Criuleni, în urma participării la Reuniunea directorilor Bibliotecilor Raionale de Nord, organizată la Orhei.

Un astfel de „traseu” am decis să le propunem criulenilor în floarea vârstei, motiv pentru care am anunțat inițierea unui Club cu aceeași denumire, care să ofere locuitorilor un prilej și o platformă de socializare și discuții pe diverse teme de interes comun, propuse chiar de membrii Clubului.

În ziua de 8 iunie a.c. s-a dat start acestui serviciu nou. S-a pus în discuție Regulamentul de activitate a Clubului, care prevede că orice membru al acestuia poate participa la ședințe cu membrii familiei, prietenii, vecinii, în egală măsură bărbați și femei și pot propune teme de discuții sau oameni interesanți în calitate de invitați speciali. Periodicitatea întrunirilor sunt stabilite, la fel, de membrii Clubului, dar ședințele vor avea loc nu mai rar de o dată pe lună. Tematica lor fiind subiecte de interes comun, cum ar fi sănătatea, meșteșugurile, artă culinară, dreptul, agricultura, cultura, florăritul etc., care pot fi interesante și necesare majorității participanților. Aceste subiecte sunt puse în discuție într-o manieră lejeră la o ceașcă de ceai, cu posibilitatea de a expune orice idee sau punct de vedere.

La prima ședință a Clubului s-a discutat subiectul „Dreptul de proprietate”, prezentat de Maria Calcatinge, parajurist în cadrul Centrului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat, care a explicat unele subtilități și reguli

stipulate în legile din Republica Moldova legate de dreptul la proprietate. Dna M. Calcatinge a oferit explicații ample la modurile de dobândire ale dreptului de proprietate cum ar fi: Ocupațiunea, Uzucapiunea, Actul juridic (donație, vânzare-cumpărare, schimbul, contractul de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață), Succesiune (legală, testamentară) și a răspuns la întrebările participanților.

Dna Valentina Arapu, antreprenor în or. Criuleni, membră a Clubului, a menționat că: „Informația a fost foarte utilă și am aflat lucruri noi despre tipurile de succesiune”.

„A fost o discuție foarte interesantă, actuală și la moment, - spunea la finele ședinței una dintre participante, - și în același context aș mai ruga ca parajuristul să ne mai țină o lecție, ca să aflăm ce prevede legislația țării noastre în legătură cu relațiile dintre vecini”.

Recent, pe 13 iulie a.c., a avut loc a doua ședință a Clubului „De la vârsta de argint spre vârsta de aur”. După cum s-a solicitat la ședința precedentă subiectul discutat a fost: „Vecinii: drepturi și obligații”, prezentat de dna Calcatinge și Denis Rapcea și dumnealui parajurist în cadrul Centrului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat.

În primul rând s-a pus în discuție principalul tip al dreptului de vecinătate „Obligația de respect reciproc”, care spune că: Proprietarii terenurilor vecine sau ai altor bunuri imobile învecinate, pe lângă respectarea drepturilor și obligațiilor prevăzute de lege, trebuie să se respecte reciproc. Temelia îngrădirilor dreptului de proprietate se conține în art.46 alin.5 din Constituție, conform căruia proprietarul este obligat la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți.

Au fost discutate și alte tipuri ale dreptului și obligației de vecinătate ca: influența vecină admisibilă, atențarea inadmisibilă, distanța pentru construcții, lucrări și plantații, depășirea hotarului terenului învecinat în cazul construcției, cererea de înlăturare a pericolului de prăbușire, accesul pe terenul altuia, trecerea prin proprietatea străină, hotarul, regulile speciale de folosire a apei, picătura streșinii, opacii vecinilor.

Aceste tipuri ale dreptului și obligațiunii de vecinătate au încins o discuție aprinsă între membrii Clubului și specialiștii în domeniu. Punctul final și rodul acestei ședințe a fost, că trei persoane au primit consultație juridică gratuită, inclusiv două persoane au plecat practic cu problema rezolvată.

Tema discutată a fost interesantă pentru participanții la ședință, unii din ei solicitând plus o întrevvedere cu parajuristii M. Calcatinge și D. Rapcea la subiectul: „Protecția consumatorului”, dar aceasta va avea loc în luna septembrie. Noi însă împreună cu membrii Clubului ne vom vedea la Bibliotecă cu un specialist din domeniul sănătății la finele lunii iulie.

CRISTINA ONCEA

Adoptă un mod de viață sănătos

Sub acest generic, în luna iulie, s-a desfășurat campania de promovare a unui mod sănătos de viață la BPR „Mihai Eminescu” Rezina. Chiar dacă e vară mintea nu intră în vacanță, și de aceea, împreună cu colegile am organizat mai multe activități sub această temă: am vorbit despre „Farmacia naturii” – ceai din frunze de podbal și flori de mușețel și am servit ceai cu biscuiți, am preparat salata „Vara” care a fost foarte delicioasă, am avut o lecție deschisă la tema „Un stil de viață sănătos”, am organizat un flash-mob „Spune DA pentru sănătatea ta”. Pe lângă aceasta am savurat gustul fructelor de sezon – primind o doză enormă de vitamine, am făcut împreună cu copiii Fitness Kids (exerciții fizice), am practicat pe tabletă aplicația Doctor Kids și, în final, am vizitat cabinetul oftalmologic „Optim Visus”, unde medicul oftalmolog Dna Maia Leahu ne-a dat mai multe recomandări pentru „sănătatea” ochilor.

Toate activitățile desfășurate în cadrul acestei campanii au fost „umplute” cu doze de bunăvoință, dorință de a cunoaște lucruri noi și de a le pune în practică. De fiecare dată, copiii veneau entuziasmați și plecau cu și mai multe cunoștințe noi.

Ca rezultat, am convenit cu copiii ce e bine și ce nu e bine să mâncăm, să practicăm sportul, să avem grijă de igiena personală, să consumăm zilnic 2 litri de apă etc. Lecția cea mai importantă, însă a fost conștientizarea ideii că sănătatea trebuie păstrată de mic copil.

OLESEA CRUȘELNIȚCHI, studentă ciclul II, Facultatea de Filologie, UST

SEMNIFICAȚIA METAFOREI ÎN OPERA LUI ANATOL CODRU

Anatol Codru face parte din categoria poezilor care au avut un mod personal de a se manifesta în poezie. Fiind dotat cu o rară capacitate a gândirii, cu o deosebită forță de elocvență, cu o fină inteligență și cu un extraordinar simț al limbii materne, poetul metaforizează până la grotesc realitatea denotativă, inversează culorile eterne ale spectrului imaginativ, creînd aspecte absolut impredictibile și recurgând la un veritabil salt moral în felul de a percepe realitatea, de a sesiza și de a o dezvălui în toată complexitatea ei.

Cultul cuvântului și al metaforei constituie primul semn al creației lui Anatol Codru. Metaforele și simbolurile sale sunt originale, pline de viață și semnificații surprinzătoare. El a reușit să exploreze noi spații ideatice, noi

modalități de expresie. Spre exemplu, drama neamului nostru Anatol Codru n-a strigat-o, „ci a rostit-o în șoaptă, bărbătește și cu tot interiorul sau suferind: „*Mormintele au «sosit în gări./ Cer vizele de înstrăinare...»* [1, p. 3].

Metafora are o valoare unicală, prin ea este surprinsă setea de adâncire spirituală, de primenire sufletească continuă. Astfel, critica literară a sesizat că **piatra** este o metaforă centrală în poezia lui Anatol Codru, iar după părerea criticului literar Theodor Codreanu „Anatol Codru este poetul pietrei după cum Bacovia este poetul plumbului” [2, p. 206]. Anatol Codru își axează poezia pe simbolul pietrei. „*Piatra este expresia timpului însuși, al stratificărilor adânci temporale*”: „*E un clopote de piatră sură / Pe turn de piatră ridicat /*

Și piatra sta cu piatra-n gură / Și piatra-n piatră a săpat". Chiar de la început, poetul metaforei se declară «frate cu piatra»: «*M-am legat frate cu piatra, / C-am crescut cu piatra-n vatră*» [3, p. 22]. Prin aprofundarea simbolică a semnificațiilor metaforice pietrei, poetul depistează niște nuanțe noi. „Îmbolnăvit” de piatră, el recunoaște că nu dorește să se vindece de această „boală”, întrucât „piatra poate fi gândită cu cugetul și citită cu inima”. Făcând din **metafora pietrei** „un principiu fundamental al gândirii sale poetice și al universului său artistic” [3, p.22], Anatol Codru l-a explorat cu atâta ingeniozitate și inspirație, încât a ajuns la mit personal contemporan, interceptat drept un modul concret al materiei primare în punctul ei maxim de a se umaniza. Autorul **Pietrei de citire** încearcă să găsească răspuns la întrebarea: Ce este piatra: „*Ceea ce este piatra, / Nu e numaidecât, / Nu e numai că trebuie să fie / Piatra faptul că n-a existat / Ceea ce a fost întotdeauna. / Costatăm în permanență / Starea de absență a pietrei, care există, totuși, / Dar care n-a fost niciodată nicicând. / Or, ceea ce piatra în adevăr, / E să constați, că nu ești ceea ce a fost / Lipsa ei peste tot, că ai fi putut să fii. / Asta-i, domnule, situația: tocmai ceea / Care măcar nici nu există, că trebuie...*” La Anatol Codru, **metafora pietrei** găsește un punct de tangență și se suprapune simțirii mioritice, se integrează într-un ansamblu unitar, care oscilează de la orizontul mioritic spre orizontul european cu garnitura de categorii care este proprie amorismului românesc. Marele poet însuflețește imaginile obsedante ale pietrei, ajungând ca piatra să fie identificată cu omul și omul – cu piatra. Observăm că piatra în viziunea lui Anatol Codru nu este statică, ci se lasă citită, personificată. Anume această ipostază – cea a statuii, poetul o refuză: „*Piatră, nu mă fă statuie, / Că rămân al nimănui*”.

Dacă piatra a ajuns pivotul poeziei lui Anatol Codru, atunci **metafora fântânii** apare în cele mai diverse structuri lirice, în cele mai diferite intonații. Fântâna, în viziunea criticii dnei Tatiana Butnaru, este o oază permanentă de lumină, de revelație sufletească, de unde izvorăsc acorduri lirice copleșitoare de o vibrantă emotivitate [4, p. 148]. Poetul compară „fântâna cu „un turn de mănăstire”, capătând conturul „unui cer de apă” [4, p. 150], ce alcătuiește o imagine a întinderii cosmice. **Metafora fântânii** la Anatol Codru este asemuită și cu „sora mea”, așa cum accentuează însuși poetul: „*Sora mea a fost fântână, / Din sămânța ce-o aduse vântul / Și-a bătut-o meșterul cu mâna, / C-a rămas în palmă doar pământul*” (**Meșterul Manole**). „Fântâna e comoara spiritualității autohtone, e lacrima noastră durută, cristalizată în eternitatea ființării neamului.” *Beau în cinstea celui ce-n țărână / Și-a cioplit doar numele Fântâna*”. [4, p. 150]

În comparație cu metafora fântânii, cea a **Nunții de Taină** amintește de nunta mioritică, prin care sunt inuite alte niveluri de specificare. Prin spectacolul nunții poetul accentuează reperele sacre ale ființei omenești: „*O, ctitorie, o turmă, o mit- / Clopotnița stânii purtată la gât... / Trațe, Manole, tălângile toate: / La nunta Mioarei dă zvor de nemoarte (La nunta de taină)*. Astfel, această imagine artistică, cea a nunții de taină „are conotații simbolice cu moartea, cu alte cuvinte ea devine o alegorie a morții ce asigură în plan metaforic un mesaj tulburător” [4, p. 162]. Așadar, nunta are mai multe semnificații: prin

latura identității culturale îi conferă omului „verticalitate”, iar prin „comuniunea ancestrală – trecerea, transhumanța, care îi permite să se contopească cu universul” [5, p. 84].

În sfera estetică a sublimului poate fi circumscriasă **metafora ninsorii**. Prin expresia „**parcă-o nins cu Dumnezeu**” sau „**ninge Isus**” este relevată o culminație a dăruirii omenești, autorul poetizând desăvârșirea omului prin sacrificiu și creație. Privită dintr-un alt unghi, imaginea poate fi interpretată prin prisma înrudirii omului cu divinitatea, cu semnele unui cosmos sacralizat „răscumpărat prin moartea și reînvierea Mântuitorului” [6, p. 248]. Pe lângă toate acestea, sugestia metaforică a acestor „**ninsori ancestrale**”, „**ei parcă-n albul pietrei ning**”, accentuează noblețea sufletească a eului creator, puritatea și sinceritatea creatorului. Iar imaginea „**parcă-a nins cu Dumnezeu**” îl plasează pe Anatol Codru în rândul celor mai reprezentativi poeți români din această jumătate de secol.

Poetul manifestă o sensibilitate deosebită față de **natură**. Un exemplu concludent este poezia **Ce iarbă. Metafora ierbii**, asociațiile pe care ni le prilejuiește aceasta, semnificațiile artistice spre care ne îndie autorul nu cedează nici câtuși de puțin metaforei pietrei și sugestiilor generate de ea. „*Ce iarbă înaltă / Să n-o mai tăiați / S-o trecem cu luntrea, s-ajungem la Mare / Ce iarbă înaltă au fost îngropați / Străbunii noștri cu bărbile afară*”. Această expresie metaforică sugerează ideea de dăinuire, vitalitate, perenitate.

Metaforele enunțate reprezintă adevărate „rupturi” din sufletul îndurerat al poetului. El care „cioplește din inimă imagini” poate fi identificat printr-o metaforă unde pulsează ritmurile vieții. Anatol Codru „respiră prin metaforă precum pământul – prin tot ceea ce are verde – firul ierbii, spicul grâului, frunza plopului, lacrimioara pădurii” [7, p. 3].

Referințe bibliografice:

1. <http://www.literaturasiarta.md/pressview.php?l=ro&idc=3&id=4499&zidc=4>
2. Adrian Dinu Rachieru, *Anatol Codru și „îmblânzirea pietrei”*. În: *Poeții din Basarabia*, București – Chișinău, Editura Academiei Române, 2010
3. Anatol Codru. *Mitul Personal*/ Acad. de Știință a Moldovei, Ins. De Filologie, Ins. Patrimoniului Cultural; coord.: Alexandru Burlacu. Chișinău, Editura: Pro Libra, 2016
4. Tatiana Butnaru, *Viziuni și semnificații mitico – folclorice în poezia contemporană (anii 1960-1980)*. Chișinău: Tipografia Reclama SA, 2011
5. Victoria Fonari, *Mitul ontologic al nunții în lirica lui Anatol Codru*. În: *Anatol Codru. Mitul Personal*/ Acad. de Știință a Moldovei, Ins. De Filologie, Ins. Patrimoniului Cultural; coord.: Alexandru Burlacu. Chișinău: Pro Libra, 2016
6. Mircea Eliade, *De la Zamolxis la Cenghis-Han. Studii comparative despre religiile folclorului Daciei și Europei Orientale*. București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980
7. Anatol Ciocanu, *Metafora*. În: *Literatura și arta*, 10 septembrie, 1981

NADEJDA BIVOL, șef BP Piatra Albă, r. Ialoveni

50 ani în slujba localității

Cu 50 de ani în urmă a început activitatea acestei instituții în micul orașel muncitoresc fondat în anul 1960 în baza carierei de tăiere a pietrei. După perindarea anilor și generațiilor atât satul cât și biblioteca publică au trecut prin multe transformări. Localitatea a devenit prosperă cu o bibliotecă modernă, atractivă datorită posibilităților de a oferi o gamă largă de servicii moderne pentru diferite categorii de utilizatori, interese, vârstă și gen.

Cu prilejul jubileului de 50 de ani, la 27 iunie 2017 în incinta Bibliotecii Publice Piatra Albă a fost organizat seminarul practic zonal al bibliotecarilor cu genericul „Etica profesională a bibliotecarului și imaginea bibliotecii” având ca obiectiv promovarea bibliotecii publice în comunitate. Au fost prezenți: Tudor Grigoriță, șeful Secției Cultură Ialoveni, Sofia Mușat, specialist principal SCI, și bibliotecari din localitățile Costești – Maria Bortă, Molești – Tamara Ceban, Hansca – Eugenia Bostănică, Ialoveni – Lidia Rusu, șef Centru de formare și acces Internet Ialoveni, coordonator al Programului „Novateca”, Maria Gânda – șef - filială „Nicolae Titulescu”, Liuba Rusu – filiala copii „Spiridon Vangheli”.

Datorită Programului „Novateca”, a menționat dl Tudor Grigoriță, bibliotecile au fost renovate și au devenit centre comunitare multifuncționale unde utilizatorii beneficiază de diverse servicii de informare, învățare și recreere. A remarcat că, Biblioteca Publică Piatra Albă se încadrează pe deplin în oferirea serviciilor moderne luând în considerație expoziția „Atelier de creație” cu lucrările utilizatorilor din cadrul SMB „Poveștile copilăriei mele” care l-a frapat prin tehnica de imprimare a personajelor din diferite povești cu plastilină pe sticlă.

În cadrul seminarului dna Sofia Mușat a pus în discuție subiectele „Bibliotecile ca instrument de dezvoltare a comunităților din spațiul rural” și „Formarea și dezvoltarea competențelor în domeniul colectării/raportării datelor statistice. Statistica de bibliotecă”. Fiecare bibliotecar a prezentat

exemple din activitatea personală de implementare a serviciilor moderne de bibliotecă, analizând punctele forte și cele slabe în desfășurarea activităților.

În continuare am propus prezentarea Power Point „Biblioteca Publică Piatra Albă – 50 ani de lectură” în care am evidențiat dinamica dezvoltării colecției și calitatea indicilor statistici, a activităților culturale în bibliotecă. Au fost menționați bibliotecarii care au activat în bibliotecă timp de cinci decenii: Garanovschi Maria – 5 ani, Gortolomei - Alaiba Natalia – 15 ani, Andrieș - Bivol Nadejda – 30 ani. Am prezentat Serviciile Moderne de Bibliotecă inițiate în bibliotecă conform necesităților comunității: „Poveștile copilăriei mele” și clubul „Meștericii” concepute pentru apropierea copiilor de carte și formarea deprinderilor de lectură prin creație, dezvoltarea spiritului cognitiv-creativ și a aptitudinilor comunicative.

Utilizatorii bibliotecii au prezentat un recital literar-muzical „Copilărie, vis și fantezie” demonstrând că copilăria este cea mai frumoasă perioadă din viața fiecăruia, iar scriitorii născuți și ei în Țara Copilăriei ne conduc prin creația lor în Ograda Copilăriei în care se află Templul Copilăriei – **Biblioteca**. Ei au făcut o surpriză oaspeților, dându-le suvenire confecționate de ei în cadrul clubului „Meștericii”. Participanților li s-au înmănat diplome, cărți și dulciuri oferite de primăria comunei Mileștii Mici. La activitate au participat parteneri, părinți și bunici. Cei prezenți au fost impresionați de amenajarea bibliotecii, de expoziția lucrărilor utilizatorilor bibliotecii.

În final aduc mulțumire APL în persoana Domnului primar Lilian Carmanu în sem de înaltă grațitudine pentru contribuția substanțială în renovarea bibliotecii publice și promovarea culturii în comunitate.

Portul Popular – comoara neamului din lada vremii

Ultimii ani, când lumea virtuală înghite fără să vrem nu doar „ce-a fost odată” ci, însăși viața noastră dă impresii că este pusă pe cronometru civilizației și digitalizată la maxim, apare necesitatea de a reveni la ce e „al nostru”, ce ne identifică în spațiu. Vertiginoasele schimbări, progresul tehnic și științific șterg din viața omului de azi multe tradiții și obiceiuri specifice neamului atât de ordin cultural cât și social. Astfel, costumele tradiționale, în ultimele câteva decenii fiind înlocuite de vestimentație modernă, era cât pe ce să dispară, folosit doar la manifestări culturale și sărbători naționale majore.

Deja al doilea an Portul Popular, la inițiativa Ministerului Culturii este ridicat în capul mesei și devine marca identității, simbol care ne reprezintă alături de simbolurile de stat, stemă, drapel ca unul din cele mai vechi însemne.

Cristalizat în spațiul nostru cultural timp de secole, acesta a fost purtat de toate păturile sociale: nobilime, intelectuali, țărani și era un mare păcat dacă se pierdea în tendințele globalizării.

Să porți costum popular la începutul mileniului trei nu înseamnă nici într-un caz să refuzi la modernitate, la fel cum nu înseamnă să te refugiezi într-un trecut mitic. Îmbrăcând costumele, îndeplinim un rol social asumat benevol pentru a cunoaște esența noastră națională. Ne asociem conștient la trecutul istoric, care își trăiește tradițiile pe viu până în prezent. Încercăm să cunoaștem virtuțile și valorile verificate de veacuri, valabile și azi. Costumele populare ne ajută să înțelegem geniul popular, întotdeauna creator, benefic, universal. Îmbrăcăm haina populară pentru a ne simți parte din poporul nostru strămoșesc. Trăim intens această experiență a identificării prin vestimentație, pentru că ea are o putere simbolică.

Cea de-a II-a ediție a Sărbătorii Naționale Ziua Portului Popular, în raionul Ștefan-Vodă s-a desfășurat la Carahasani, în incinta centrului de artizanat „Țărăncuța”, de unde ia naștere această podoabă vestimentară, cât și accesorii populare. Eveniment de importanță națională, organizat de către direcția cultură, tineret, sport și turism în parteneriat cu primăria Carahasani, sub egida consiliului raional Ștefan-Vodă, cu genericul „Îmbracă costumele populare” a urmărit scopul de promovare și valorificare a costumei populare, cât și de promovare a tehnicilor de confecționare a costumei tradiționale.

Ca întotdeauna, prezintă a fost și conducerea raionului, care susține toate inițiativele de promovare și valorificare a patrimoniului cultural atât spiritual imaterial cât și material. Vicepreședinții raionului dl Vasile Gherman și dl Alexandru Pavlicenco, primarul de Carahasani dl Vladislav Cociu, dna Valentina Uța, șef DCTST, consilieri, primari și toți participanții purtau costume naționale, care din lada buniciei, care mai moderne, dar toate frumoase și ale noastre ce ne identifică ca neam.

A fost o zi interesantă în regim de atelier de lucru, expoziție, defileu, unde s-au deschis secretele Costumei tradiționale, drept certificat de înaltă iscusință și pricepere, etalon de frumusețe, care posedă un limbaj de comunicare a unor tradiții străvechi, o mărturie vie a unui proces de creație în masă.

La eveniment au fost prezenți colecționari de costume tradiționale, cât și colecții vestimentare din muzeele raionului (foto, arhive, evenimente de familie/sociale, unde este utilizat costumele populare – nunți, cumătri, botez, clăci, etc), meșteri populari, (meșteșugul de bază fiind costumele populare și accesorii ale acestuia), creatori de costume moderne populare, (care aplică tradiționalul în modern), cât și toți admiratorii valorilor tradiționale populare din localitățile nistrene.

În sarcina lucrătorilor instituțiilor de cultură a intrat mobilizarea acestora în scoaterea din anonimat și promovarea costumei ca element utilitar, raportat la condiții geografice și ocupații, cât și element de podoabă, legat de cele mai importante ceremonii din viața omului.

Admirând expozițiile de fotografii vechi, cât și de costume de tot felul am ajuns la concluzia că pe timpuri nu era acceptată copierea motivelor ornamentale de pe costumele altei persoane și nici înstrăinarea de la tradițiile comunitare. Fiecare fată trebuia să-și creeze propriul costum de sărbătoare, lăsând pe el amprenta tradițiilor locale și viziunii sale estetice. Costumele trebuia să corespundă firii omului, să armonizeze cu ținuta lui, cu culoarea ochilor și a părului, vârsta și locul lui în societate. Costumele fiecăruia prezenta o valoare unică și irepetabilă. Pentru perioada trecutului aproape că nu găsim două costume identice, fiecare având unul sau câteva

costume, care se deosebeau de altele parțial prin desen și culoare, proporții. Acelaș mod era și pentru realizarea cămașelor brodate ale bărbaților. Ei aveau cămașe brodate de mame, bunici sau viitoarele mirese.

O adevărată comoară vestimentară a fost adusă din satele Crocmaz (muzeul de etnografie), Copceac (muzeul „La casa părintească”), Talmaza, Olănești, Antonești, Râscăieți, Căplani. Au mai fost prezente și accesoriile mirilor de altă dată, cum ar fi veșmântul miresei, cămașa mirelui, cămașa soacrei, basmaua de mire, mireasă, vorniceii, prosopul cu care erau legați mirii, cel al mirelui diferă de cel al miresei. (Feștelia, Ștefan-Vodă). Au fost prezentate și basmale (broboade) țesute în stative și vopsite cu flori de gălbenele și esențe naturale, de aproape o sută de ani, care până azi nu și-au pierdut culoarea și finețea țesăturii, chiar și modul de legătoare al basmalelor pe timpuri, felul cum se purta pe timpuri căciula de cârlan și pălăria de paie, pănuși sau fetru. Interesant era și portul de zi cu zi, („stănuțul”, cămașa din tort, fusta cu șorțul brodat), care întrunea în sine comoditatea, ce contura talia frumoaselor domnișoare. La fel de eleganți erau și pantalonii galife, curele și brâie cât și alte elemente ale portului bărbătesc.

Din lada bunicilor și-au făcut loc în expoziție și opincuțele, papucii miresei, cât și cizmele bărbătești de pe timpuri. La fel de impresionante au fost și expozițiile foto care au aprins discuții cu „mai ții minte cum era odată?”. Portul strămoșilor fie de vară, fie de iarnă, de muncă sau de sărbătoare i-au lăsat frumos surprinși pe toți cei veniți la eveniment.

Grija pentru înfățișare și atenția acordată aparențelor a constituit dintotdeauna un element definitoriu pentru umanitate, iar moda se schimbă de la an la an și omul cade pradă adesea tentației de a i se plia, de aceea vestimentația modernă ce conține elemente ornamentale tradiționale este transformată în adevărate opere pentru a purta mesajele trecutului spre nemurirea neamului.

Expoziția Portului Popular la Ștefan-Vodă a fost completată cu ii, cămăși, fuste și rochii cu aspect modern, dar care conțin și elemente luate din ornamentele vechi, prezentate de meșterite (profesoare și elevi) de la Școala profesională din Ștefan-Vodă.

O tendință frumoasă de promovare a portului este cea expusă prin păpușile meșteritei Ana Păducean de la Ștefănești. Aici am găsit costumul neamului în miniatură, cât și a etniilor conlocuitoare de la noi.

Accentul principal al zilei de 25 iunie, avea să-l dea dna Galina Marinescu, directorul Centrului de artizanat

„Țărăncuța”, care împreună cu meșteritele sale a demonstrat lucrul la stative – țesutul iei, catrinței, brâului, trais-tei de la urzit până la lucrul finisat. Ornamentarea juponului la poale, cât și a podoabelor pe cap, croșetarea la mână, la gât a fost prezentată de dna Tatiana Pușcă, meșter popular de la Talmaza.

Împletitul ciorapilor pentru opincă, și nu numai a fost demonstrată de dna Vasilisa Maxian, meșter popular de la Căplani. Iar pălăriile de pănuși și paie (cât și alte accesorii) au prins viață din mâinile iscusite a meșteritei Elizaveta Pronoza.

Arta firului tras prin spată și suveică, treptat devine un proces de creație în masă. La Carahasani au fost descoperite meșterite noi, (N. Ciuntu, Cioburciu și Păpușoi, Râscăieții Noi) care singure și-au cusut costumul și au venit cu mare drag să se mândrească.

Sărbătoarea portului a avut și aspect muzical oferit de artiștii din Carahasani, Formația de bărbați „Hatmanii”, conducător Dorel Cociu și Formația de fluietari „Lăstărașii” conducător Dorin Ceban. De la Cioburciu a cântat Ansamblul folcloric „Nistrencele”, conducător Sandu Anatol.

Din numele Consiliului raional, Direcției Cultură, Tineret, Sport și Turism aduc mulțumiri tuturor celor care au acceptat provocarea și s-au avântat în procesul de descoperire și promovare a patrimoniului nostru cultural. Un mare mulțumesc gazdei evenimentului, primarului dl Vladislav Cociu, SRL „Carahasani Agro”, dl Vasile Cociu (sponsor) dnei Galina Marinescu, Centrul de artizanat „Țărăncuța” cât și echipei de lucru de la Casa de cultură și biblioteca Carahasani.

Evenimentul a finisat cu „Hai la o poză populară”, unde frumusețea costumului tradițional s-a împletit cu anturajul rustic și sufletul oamenilor prezenți la sărbătoare.

FESTIVITATEA CONSACRATĂ COMEMORĂRII DOMNITORULUI ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT

În scopul cultivării generațiilor în creștere în spiritul dragostei de țară, neam, limbă și credință, în scuarul Consiliului Raional Ialoveni, s-a desfășurat Festivitatea consacrată comemorării domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt. Acest eveniment înălțător, de o puternică trăire sufletească și semnificație religioasă, a început cu oficierea serviciului divin de către un sobor impunător de preoți, în frunte cu Prea Cucernicul Protoiereu Mitrofor Anatolie Stefanov, Protopopul Raionului Ialoveni, întru cinstirea apărătorului credinței ortodoxe – Ștefan cel Mare și Sfânt.

În mesajul său de o profundă spiritualitate moral-creștină, Protoiereul Mitrofor Anatolie Stefanov, Protopopul Raionului Ialoveni, a remarcat că voievodul a desăvârșit zidirea duhovnicească a Moldovei prin splendorile sale ctitorii. Mărturie ne sunt mozaicele și picturile în frescă, de tradiție bizantină, din mănăstirile rupestre, care plămădesc monumentalitatea chipului și plasticitatea imaginii Domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt.

Deschiderea oficială a sărbătorii a fost marcată prin intonarea Imnului de Stat al Republicii Moldova de către Orchestra Raională de Fanfară Ialoveni, director artistic, dl Grigore Vârlan.

În discursul său plin de sens și înțelepciune, dl Victor Bânzari, Vicepreședintele Raionului Ialoveni, a evocat figura strălucită a domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt în istoria și conștiința neamului nostru, ca un mare conducător de stat, bun strateg înzestrat cu abilități diplomatice, protector al culturii și apărător al credinței strămoșești, care ne însuflă forță, putere, tărie, vigoare, voinicie, vitejie, virtute, fermitate, bărbăție, tenacitate și iscusință.

Publicul spectator a însușit lecția de excelență despre etnogeneza poporului nostru și a fost pătruns de incursiunea în istorie despre lumina faptelor mărețe ale voievodului care

ne cheamă să fim strajă la hotarele pământului strămoșesc, povestite cu multă dăruire de dna profesor Tatiana Ungureanu, L.T. „Petre Ștefănuță”, Ialoveni.

Expresie a recunoștinței supreme, cu înalte sentimente, a urmat ceremonia depunerii coroanelor de flori la bustul domnitorului Alexandru cel Bun, Domn al Moldovei, Întemeietorul Dinastiei Mușatinilor, bunicul lui Ștefan cel Mare și Sfânt.

Somptuozitatea sărbătorii a fost conturată de programul artistic în care s-au valorificat motivele din viața și credința poporului nostru.

Poezii – rugăciune către Marele și Sfântul Ștefan a declamat dna Elena Munteanu, meșter popular din s. Ulmu și domnul Mihail Silistratu, ex-președintele raionului Ialoveni.

Prin interpretarea creațiilor folclorice pline de farmec, a demonstrat că folclorul cuprinde evenimentele istorice, de dor și de vitejie, Fanfara raională Ialoveni și Ansamblul etnofolcloric „Ialoveneanca”, director artistic al ambelor formații, maestrul Grigore Vârlan.

A transmis lumina cântecului popular în sufletul oamenilor însetați de frumusețe și adevăr Ansamblul Etnofolcloric „Răzeșii”, Răzeni, director artistic, Nadejda Petcu.

Ne-a îndemnat să ținem cu toată ardoarea sufletului la tezaurul folcloric care relevă istoria poporului nostru Ansamblul etnofolcloric „Geto-Dacii”, Horești, director artistic Mihai Voloh.

O lacrimă, un dor și un cântec spre cer din toată căldura sufletului a înălțat veritabila interpretă Valentina AGA din Suruceni.

Ansamblul etnofolcloric „Haiducii”, Costești, director artistic Gheorghe Matei a redat o parte din istoria, demnitatea, onoarea și mândria națiunii noastre interpretând cu măiestrie o salbă de perle folclorice care exprimă un sentiment profund de dragoste pentru neam.

În semn de recunoștință, cu admirație, administrația raionului Ialoveni a decernat participanților diplome de grațitudine și trofee.

Fie ca Domnitorul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt să ne întărească în credință și să ne ajute în realizarea idealurilor naționale!

Epigrame

VREMURI NOI

Vorba anilor de-acasă,
Moștenită din străbuni,
Presupune (și ne pasă),
Șapte ani și nouă luni.

MUZA

Prins de gânduri(câteva)
M-a găsit un vis ciudat:
Se făcea că-i cer ceva
Și,de parcă,ea...mi-a dat.

O IPOTEZĂ

Afroditele picioare,
Fost-au(fără gând pervers)
Prototip de plus valoare
A piciorului de vers.

REMARCĂ

Sunt femeii pe verticală
Și femeii pe-orizontală,
Toate,însă,stârnitoare
Au din cap până-n picioare.

FEMEIA

A-ntrupat în ea Eternul
Frumusețea răpitoare:
Paradisul în picioare
Și,nițel mai sus,infernul.

EVTRICA

Și-a fixat,cu semnătură,
Nou barem autohton
Unitatea de măsură
A prostiei...„INDODON.”

UNUI PREȘEDINTE VASAL CU SLUJBA LA MUSCAL

Orice-ai spune,nu dai greș,
Jalnic tip e demnitarul,
Cică-l „onorează” țarul
Mai mereu în loc de preș.

UNUI CAP DE STAT

Demni-tara tărtăcuță,
Pare-o speță de maimuță
Și a porc adie,dar...
E cu tigva de măgar.

MINI-FABULĂ

Boii (t)rag,caii nechează,
Oile ca oi contează,
Porcii rămă,iar măgarii
O fac pe... parlamentarii.

REGRETE

Anii trec și,camuflată,
Tinerețea mea târzie,
E o proză răsufată,
Ce-i la unii poezie.

Târgul meșterilor din r. Sângerei

foto de Biblioteca Publică, or. Sângerei

FESTIVITATEA CONSACRATA COMEMORARI DOMNITORULUI

ȘTEFAN CEL MARE ȘI ȘEĂNT